

ΤΑ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ποδηματάς Ελευθέριος

PhD, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

lpodimatas@hotmail.com

Δελιθέου Βασιλική

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

v.delitheou@panteion.gr

Περίληψη

Το άρθρο μελετά τη συμβολή των επενδυτικών κινήτρων στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα, επικεντρώνοντας στις περιφερειακές ανισότητες και τα αποτελέσματα των δημόσιων πολιτικών. Η μελέτη στοχεύει να κατανοήσει πώς τα εθνικά και ευρωπαϊκά κίνητρα ενισχύουν την τοπική επιχειρηματικότητα και οδηγούν σε οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής αβεβαιότητας και ανασύνταξης, όπως η κρίση που διήλθε η ελληνική οικονομία.

Η μεθοδολογία περιλαμβάνει την ανάλυση δεδομένων από το ΕΣΠΑ και τους εθνικούς νόμους, εστιάζοντας στις περιφερειακές διαφορές των επενδύσεων και στη διαχρονική επίδραση των μέτρων αυτών. Τα εργαλεία ανάλυσης περιλαμβάνουν την εξέταση του τρόπου διάθεσης των ευρωπαϊκών και κρατικών πόρων στις περιφέρειες και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς τους μέσω ποιοτικών και ποσοτικών δεικτών.

Τα αποτελέσματα αναδεικνύουν ότι τα αναπτυξιακά κίνητρα συνέβαλαν σημαντικά στη στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και στην προώθηση της καινοτομίας, αλλά παρουσίασαν διαφορετικά επίπεδα αποτελεσματικότητας ανά περιφέρεια. Οι περιφέρειες με καλύτερη πρόσβαση σε επενδυτικούς πόρους επέδειξαν ισχυρότερη οικονομική ανάπτυξη, ενώ οι απομακρυσμένες περιοχές επωφελήθηκαν λιγότερο.

Τα συμπεράσματα υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα για στοχευμένες επενδύσεις, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες και αγροτικές περιφέρειες, καθώς και την ανάγκη για καλύτερο συντονισμό μεταξύ εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών. Προτείνεται, τέλος, η συνέχιση των επενδυτικών μέτρων σε συνδυασμό με στρατηγικές ενίσχυσης των υποδομών και της βιώσιμης ανάπτυξης, προκειμένου να βελτιωθούν τα αποτελέσματα και να περιοριστούν οι ανισότητες.

Λέξεις-κλειδιά: *Επενδυτικά Κίνητρα, Οικονομική Ανάπτυξη, Περιφερειακή Ανάπτυξη, Ευρωπαϊκά Προγράμματα, Εθνικοί πόροι, Αναπτυξιακοί Νόμοι.*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σκοπός εκπόνησης της συγκεκριμένου άρθρου συνίσταται στην προσπάθεια εμπλουτισμού της ήδη υπάρχουσας ελληνικής βιβλιογραφίας σχετικά με θέματα οικονομικής, τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης, εθνικών επενδυτικών κινήτρων, ευρωπαϊκών αναπτυξιακών πρωτοβουλιών.

Η βελτίωση του επιπέδου ευημερίας αποτελεί διαχρονικό και θεμελιώδη στόχο κάθε κοινωνίας. Σε ποσοτικούς όρους, η ευημερία συνδέεται κατά κύριο λόγο με την αύξηση του παραγόμενου εισοδήματος, δηλαδή με την επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης. Η οικονομική

θεωρία αναγνωρίζει ότι η ανάπτυξη επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες, μεταξύ των οποίων κυρίαρχο ρόλο διαδραματίζει η προσέλκυση επενδύσεων. Η σημασία των επενδύσεων έχει αναδειχθεί εκτενώς στη βιβλιογραφία, τόσο θεωρητικά όσο και εμπειρικά, ενώ έχει διερευνηθεί συστηματικά η αιτιώδης σχέση ανάμεσα στις επενδυτικές ροές και την μεγέθυνση των οικονομιών.

Αντικείμενο του παρόντος, αποτελεί η διερεύνηση των επενδυτικών κινήτρων ως προσδιοριστικοί παράγοντες που δύναται να οδηγήσουν τις περιφερειακές και τοπικές κοινωνίες σε οικονομική ανάπτυξη. Σκοπός είναι η καταγραφή και η ανάλυση των παραγόντων αυτών, ο βαθμός επίδρασης στην περιφερειακή και τοπική οικονομία και στη δημιουργία περιφερειακών και τοπικών οικονομικών ανισοτήτων.

1. Ανάπτυξη: Εννοιολογική Προσέγγιση

Ο εννοιολογικός προσδιορισμός του όρου «ανάπτυξη» έχει απασχολήσει για πολλές δεκαετίες πλήθος θεωρητικών και ερευνητών, καθώς αποτελεί μια εξίσωση στην οποία προστίθενται συνεχώς νέες μεταβλητές. Ως αποτέλεσμα, ακόμα και σήμερα, δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός. Ο όρος «ανάπτυξη» (development) άρχισε να χρησιμοποιείται μετά τη λήξη του Β΄ παγκοσμίου πολέμου. Μετά τη δημιουργία πολιτικών συνασπισμών, θα έλεγε κανείς ότι η κύρια αιτία της προσπάθειας που ξεκίνησε για την προαγωγή και προώθηση της ανάπτυξης σε παγκόσμιο επίπεδο, ήταν συνέπεια μάλλον πολιτικών επιλογών, παρά ανθρωπιστικών στόχων (Αποστολόπουλος, 2010).

Οι αρχικές αναπτυξιακές θεωρίες με τον όρο «οικονομική ανάπτυξη» εννοούσαν την οικονομική μεγέθυνση. Η διάκριση των εννοιών «μεγέθυνση» και «ανάπτυξη» στηρίζεται κατά κύριο λόγο στο αν πρόκειται για μια απλή μεταβολή (διόγκωση) ορισμένων ποσοτικών μεγεθών (π.χ. Α.Ε.Π., επενδύσεις, εξαγωγές, απασχόληση) ή αν οι μεταβολές αυτές συνδέονται και με ποιοτικές μεταβολές σε βασικές σχέσεις (δηλαδή τομείς) σε μια οικονομία. Αυτό δεν αποκλείει ότι οι ποσοτικές μεταβολές δε μπορούν να οδηγήσουν και σε ποιοτικές μεταβολές, αλλά απλώς ότι η ποσοτική μεταβολή δεν αποτελεί από μόνη της ανάπτυξη (Γιαννίτσης, 1999).

Το κύριο πρόβλημα, όμως, δεν είναι η αύξηση ή όχι του ΑΕΠ. Με την πάροδο των χρόνων και μέσω της διαδικασίας της ανάπτυξης εμφανίστηκαν ή επιδεινώθηκαν ορισμένα κοινωνικά προβλήματα, όπως η φτώχεια, τα περιβαλλοντικά προβλήματα κ.ά. Με τη διαπίστωση αυτή ο όρος «οικονομική ανάπτυξη» άρχισε να παίρνει ένα πιο ολοκληρωμένο εννοιολογικό πλαίσιο και να ταυτίζεται με τη συνολική ανάπτυξη που περιλαμβάνει παράγοντες όπως το περιβάλλον, η κοινωνία, ο πολιτισμός κ.ά. Επομένως, η έννοια της ανάπτυξης, εκτός της οικονομικής διάστασης, περιλαμβάνει την περιβαλλοντική, κοινωνική, πολιτική, διοικητική, καθώς και άλλες μορφές ανάπτυξης, οι οποίες αλληλεξαρτώνται και αλληλοεπηρεάζονται. Η ανάπτυξη επιτυγχάνει όταν βελτιώνεται η υλική ευημερία, εξαλείφονται οι ανισότητες, βελτιώνεται το επίπεδο της απασχόλησης κ.ά. Γενικά, υπήρξε για πολλά χρόνια μια δυσκολία στη νοηματική απόδοση του όρου «ανάπτυξη», όμως σήμερα έγινες σαφές ότι αναμφίβολα συνδέεται με την αύξηση του ΑΕΠ, του κατά κεφαλήν εισοδήματος, της κατανάλωσης, των επενδύσεων, της αποταμίευσης, του εξωτερικού εμπορίου, της απασχόλησης, της προστασίας του περιβάλλοντος, της βελτίωσης της ποιότητας ζωής κ.ά. (Μητούλα, 2023).

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί ότι ο όρος «ανάπτυξη» (development) διαφέρει από τον όρο «μεγέθυνση» (growth) καθώς ο όρος μεγέθυνση χρησιμοποιείται με το νόημα της οικονομικής ευημερίας χωρίς κοινωνικές προεκτάσεις και αναφέρεται περισσότερο στην αύξηση της παραγωγικότητας και λιγότερο σε αξιολογες διαρθρωτικές αλλαγές (Δεληθέου,

2006). Συγκεκριμένα, ο όρος «ανάπτυξη» είναι ευρύτερος του όρου μεγέθυνση και παραπέμπει, εκτός από την παραγωγή περισσότερου προϊόντος (αγαθών και υπηρεσιών), και σε διαρθρωτικές αλλαγές (μεταβολές θεσμικές και τεχνολογικές) όπως και σε ποιοτικές διαφοροποιήσεις. Ο όρος «μεγέθυνση» έχει στενότερη έννοια και συνδέεται με την παραγωγή περισσότερου προϊόντος ή και μεγαλύτερης παραγωγικότητας, αύξηση δηλαδή του προϊόντος ανά μονάδα εισροών (Μητούλα, Αστάρα, & Καλδής, 2008). Μερικές φορές, για τις μη ανεπτυγμένες χώρες χρησιμοποιείται ο όρος «ανάπτυξη», γιατί αυτές οι χώρες έχουν ανάγκη από διαρθρωτικές αλλαγές, ενώ για τις ανεπτυγμένες χώρες προτιμάται ο όρος «μεγέθυνση» ή «αύξηση», γιατί λίγο ή πολύ σε αυτές τις χώρες έχουν συντελεστεί οι βασικές διαρθρωτικές αλλαγές (Ζιωγάνας, 2003).

Η Περιφέρεια ως διοικητική και οικονομική οντότητα – Η ανάγκη άσκησης περιφερειακής πολιτικής

Η Περιφέρεια θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν ένας ζωντανός οργανισμός που συντελεί στη διαμόρφωση του αναπτυξιακού προγράμματος και της πολιτικής, δηλαδή σαν ένας οργανισμός που έχει έννοια δυναμική και όχι στατική. Η οικονομική ή αναπτυξιακή Περιφέρεια μπορεί να νοηθεί ως μια δυναμική γεωγραφική ενότητα, τα όρια της οποίας προσδιορίζονται από τις διαχρονικές κοινωνικές και οικονομικές μεταβολές της, από τις ροές της και από τις αλληλεξαρτήσεις των χωρικών μονάδων από τις οποίες αποτελείται (Κόνσολας, 1997).

Η «Περιφερειακή Ανάπτυξη» απαιτεί ολοκλήρωση διαδικασιών που αποσκοπούν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των περιφερειών μιας χώρας. Διαρθρωτικές αλλαγές, αναδιαρθρώσεις, αύξηση και διαφοροποίηση της παραγωγικής ικανότητας των περιφερειών πρέπει να είναι ικανές ώστε, όταν επιτευχθούν, να εξασφαλίζουν μια συνεχή και αυτοσυντηρούμενη αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλήν εισοδήματος και βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης.

Η «περιφερειακή ανάπτυξη» είναι έννοια πολυδιάστατη και καλύπτει ευρύτερο πλαίσιο αναφοράς. Η διαδικασία για την περιφερειακή ανάπτυξη προκαλείται από τον κατάλληλο συνδυασμό σκοπών, μέσων και φορέων σε ένα πρόγραμμα, για την επίτευξη ισόρροπης και διαχρονικής μεταβολής της διαπεριφερειακής διάρθρωσης της οικονομίας. Η οικονομική Περιφέρεια μπορεί να είναι διαφορετική από τη διοικητική, στην εφαρμογή, όμως, προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης αναγκαστικά συνδέεται με διοικητική ή διοικητικές περιφέρειες. Η θεωρία της «περιφερειακής ανάπτυξης» μαζί με την «περιφερειακή στρατηγική» συμπεριλαμβάνονται στην ευρύτερη θεωρία της «Περιφερειακής Οικονομικής». Η «Περιφερειακή Οικονομική» είναι ένας κλάδος της οικονομικής επιστήμης που μελετά την επίδραση της διάστασης του χώρου στις οικονομικές δραστηριότητες. Η «Περιφερειακή Επιστήμη» είναι ουσιαστικά η μελέτη των κοινωνικών, οικονομικών, πολιτικών και συμπεριφορικών φαινομένων που έχουν χωρική διάσταση. Επομένως, η περιφερειακή ανάλυση ασχολείται και επικεντρώνεται στις στρατηγικές ανάπτυξης του χώρου (Κόνσολας, 1997).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά και την απομάκρυνση της Μεγάλης Βρετανίας, αποτελείται από 27 κράτη - μέλη που συνιστούν μια κοινότητα και μια εσωτερική αγορά περίπου 500 εκατομμυρίων πολιτών, γεγονός που αυξάνει τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες μεταξύ των κρατών αυτών και των περιφερειών τους.

Σκοπός της ευρωπαϊκής περιφερειακής πολιτικής, σύμφωνα και με τις αρχές της Info regio, είναι να επιτύχει πραγματική αλληλεγγύη στην Ευρωπαϊκή Ένωση με τη διασφάλιση οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, προϋπόθεση της οποίας είναι η μείωση των

αναπτυξιακών ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιφερειών. Χάρη στην προσέγγιση που ακολουθεί, η περιφερειακή πολιτική προσδίδει προστιθέμενη αξία στα προγράμματα που υλοποιούνται στις διάφορες περιφέρειες. Συνεισφέρει στη χρηματοδότηση συγκεκριμένων έργων προς όφελος των περιφερειών, των πόλεων και των κατοίκων τους. Απώτερος στόχος είναι να αποκτήσουν οι περιφέρειες τη δυνατότητα να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και στην ανταγωνιστικότητα και να ανταλλάσσουν ιδέες και καλύτερες πρακτικές.

Το σκεπτικό του στόχου «σύγκλιση» είναι η προώθηση των συνθηκών που ευνοούν την ανάπτυξη καθώς και των παραγόντων που οδηγούν σε πραγματική σύγκλιση των λιγότερο αναπτυγμένων κρατών - μελών και περιφερειών. Στην ΕΕ ο στόχος αυτός αφορά περιφέρειες των οποίων το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ είναι μικρότερο του 75% του κοινοτικού μέσου όρου και – σε σταδιακά μικρότερη βάση - περιφέρειες των οποίων το ΑΕγχΠ υπερβαίνει ελάχιστα το σχετικό όριο λόγω των στατιστικών αλλαγών που έφερε η διεύρυνση της ΕΕ.

2. Εθνική Επενδυτική & Αναπτυξιακά Κίνητρα

Η βασική επιδίωξη κάθε κοινωνίας, μέσα από την χάραξη πολιτικής της οικονομίας της, είναι η βελτίωση του επίπεδο ευημερίας της, ήτοι η αύξηση του συνολικού εισοδήματος, διαδικασία γνωστή ως «οικονομική ανάπτυξη». Πολλοί παράγοντες επηρεάζουν αυτήν την ανάπτυξη, με την προσέλκυση επενδύσεων να ξεχωρίζει ως ένας από τους σημαντικότερους. Η προσέλκυση αυτής της κεφαλαιακής ροής έχει αναδειχθεί σημαντική στην οικονομική επιστήμη και έχει διερευνηθεί η αιτιώδης σχέση μεταξύ της προσέλκυσης επενδύσεων και της οικονομικής ανάπτυξης.

Η εθνική πολιτική για τον Περιφερειακό προγραμματισμό αξιοποιεί εθνικούς και δημόσιους πόρους, όπως το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και οι αναπτυξιακοί νόμοι με τα επενδυτικά κίνητρα. Ωστόσο, είναι αμφίβολο αν αυτά τα μέτρα επιτυγχάνουν τελικά τον αναδιανεμητικό χαρακτήρα για τον οποίο και σχεδιάστηκαν. Μέσω των αναπτυξιακών νόμων εκπονήθηκε και υλοποιήθηκε σημαντικός αριθμός επενδυτικών σχεδίων στην περιφέρεια. Αν εξεταστεί και η ποιοτική παράμετρος του ζητήματος όμως, θα συναντήσουμε έντονα ερωτηματικά αναφορικά με το κατά πόσο η κατανομή των πόρων ήταν η επιθυμητή για να συμβάλει αποτελεσματικά και ουσιαστικά στην περιφερειακή ανάπτυξη. Οι έρευνες έχουν αμφισβητήσει τη σχέση μεταξύ των δαπανών και του εισοδήματος σε διάφορες περιοχές. Σχετικό με τον προβληματισμό αυτό, είναι και το αποτέλεσμα της έρευνας του Ψυχάρη (2006), ο οποίος έδειξε ότι δεν υπάρχει προφανής συσχέτιση μεταξύ των κατά κεφαλήν δημοσίων δαπανών και του κατά κεφαλήν εισοδήματος στους νομούς της Ελλάδας. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την έλλειψη πολιτικής βούλησης υπέρ της μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων, αφού προφανώς η κατανομή των δημοσίων δαπανών πραγματοποιήθηκε με βάση διαφορετικά κριτήρια (πολιτικά, πελατειακά κτλ.). Η πολιτική δημοσίων επενδύσεων δεν φαίνεται να υπαγορεύεται συστηματικά από την ικανοποίηση του κριτηρίου της χωρικής αναδιανομής των πόρων, από τις περισσότερες προς τις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες.

Οι πρώτες προσπάθειες για εφαρμογή πολιτικής περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα (ν. 2167/52 και Ν.Δ. 2687/53), δεν προέβλεπαν επιχορηγήσεις αλλά καθόριζαν το βαθμό προστασίας των ξένων κεφαλαίων που ήταν απαραίτητα για την πραγματοποίηση επενδύσεων σε μια οικονομία που αντιμετώπιζε τις συνέπειες παγκόσμιων και εμφυλίων συγκρούσεων. Εν συνεχεία, τόσο ο Ν.4171/61 όσο και μια σειρά νομοθετημάτων κατά τη διάρκεια της δικτατορίας (147/67, 148/67, 1087/71, 1312/72, 1297/72), κινήθηκαν προς την κατεύθυνση της θέσπισης σημαντικών προνομίων και διευκολύνσεων για την πραγματοποίηση μεγάλων επενδύσεων και στην ανάπτυξη βιομηχανικής υποδομής.

Νόμος 289/76

Τα πρώτα συγκεκριμένα κίνητρα που υιοθετούνται με τον νόμο 289/76 για την ανάπτυξη παραμεθορίων περιοχών της Θράκης και των νησιών του Ανατολικού Αιγαίου, ήταν:

Αναπτυξιακός Νόμος 289/76	Κίνητρα:
	• Παρέχονται αφορολόγητες εκπτώσεις
	• επιδοτείται το επιτόκιο

Μόλις δύο χρόνια αργότερα παρατηρείται η πρώτη ολοκληρωμένη προσπάθεια για δημιουργία ενός συστήματος επενδυτικών κινήτρων με περιφερειακή διάρθρωση. Ο νόμος 849/78 διαχώριζε την Επικράτεια σε πέντε (5) περιοχές και θέσπιζε κίνητρα που απευθύνονταν κυρίως στην βιομηχανία, στην βιοτεχνία και στις μεταλλευτικές επιχειρήσεις, παρέχοντας:

- άτοκη ενίσχυση,
- επιδότηση επιτοκίου και
- αφορολόγητες εκπτώσεις.

Παρατηρείται για πρώτη φορά χάραξη πολιτικής για ενίσχυση των επενδύσεων για το περιβάλλον, την έρευνα και την εξοικονόμηση ενέργειας. Είναι η στιγμή που ωριμάζουν οι διατάξεις που διέπουν το υπόβαθρο του αναπτυξιακού θεσμικού πλαισίου της χώρας, και αυτό που απαιτείται πλέον είναι να συνδεθούν και να αποτελέσουν πραγματικό κίνητρο για αναπτυξιακές πρωτοβουλίες.

Νόμος 1116/81

Για τον λόγο αυτό θεσπίστηκε ο νόμος 1116/81 με τον οποίο καταργούνται οι προηγούμενοι αναπτυξιακοί νόμοι και μόλις τότε αρχίζουν να φαίνονται τα πρώτα σημάδια αποτύπωσης ενός ολοκληρωμένου συστήματος επενδυτικών κινήτρων περιφερειακής ανάπτυξης. Συγκεκριμένα:

Αναπτυξιακός Νόμος 1116/81	Κίνητρα:
	• για μετεγκατάσταση εκτός των δύο κύριων αστικών κέντρων της χώρας
	• απαγόρευση παροχής κινήτρων σε υπερκορεσμένες περιοχές (βλ. Αττική)

• καθιερώνονται οι επιχορηγήσεις ως ο βασικός μοχλός επενδυτικών κινήτρων για την προσέλκυση επενδύσεων

Νόμος 1262/82

Ο νόμος 1262/82 αντικατέστησε τον προηγούμενο, ο οποίος δεν κατάφερε παρά μόνο να ισχύσει για μερικές ημέρες. Ο νέος αναπτυξιακός νόμος εφαρμόστηκε για περίπου οκτώ χρόνια, σημειώνοντας σημαντική επιτυχία. Συγκεκριμένα, η χώρα διαιρέθηκε σε τέσσερις (4) ζώνες κινήτρων:

Αναπτυξιακός Νόμος 1262/82	Κίνητρα
	• καθιερώνεται ως απαραίτητη προϋπόθεση η ίδια συμμετοχή για την υπαγωγή των επενδύσεων στις ευεργετικές του διατάξεις

• προωθείται η οργάνωση εξειδικευμένων υπηρεσιών αξιολόγησης (κέντρο και περιφέρειες)

Ο συγκεκριμένος νόμος προσπαθεί να δώσει λύση στο δυσεπίλυτο πρόβλημα των επενδυτών της εξεύρεσης επενδυτικών κεφαλαίων. Σημαντικό ύψος πόρων αφιερώθηκαν στο μεταποιητικό έργο και την κινητοποίηση και εύρεση επενδυτικών κεφαλαίων. Η απολογιστική έκθεση αναφέρει ως στρεβλώσεις και σημεία αδυναμίας του συγκεκριμένου νόμου, ότι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί: (i) η δυσκολία άμεσης παρακολούθησης των υλοποιούμενων σχεδίων, (ii) ο χαμηλός ρυθμός εκταμίευσης των πόρων καθώς και (iii) η έλλειψη προαπαίτησης εκθέσεων βιωσιμότητας των εγκρινόμενων επενδυτικών σχεδίων.

Νόμος 1892/90

Οκτώ χρόνια αργότερα, ο νόμος 1892/90, και ο 2234/94 που τον ακολούθησε και αποτέλεσε συμπλήρωμα του αρχικού νόμου, εισήγαγε τις παρακάτω σημαντικότερες αλλαγές:

Κίνητρα

- καθιερώνεται η υποβολή των επενδυτικών προγραμμάτων σε δύο χρονικές περιόδους ετησίως καθώς και η ομαδική έγκριση των επενδύσεων αντίστοιχα, σύμφωνα με τον προγραμματισμό των διαθέσιμων κονδυλίων επιχορηγήσεων
- καταργείται το ελάχιστο και το μέγιστο ποσοστό επιχορήγησης ανά περιοχή και αντικαταστάθηκε με συγκεκριμένο ποσοστό επιχορήγησης
- αυξάνονται τα ελάχιστα όρια ίδιας συμμετοχής με στόχο την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των επενδυτικών σχεδίων
- θεσπίζεται το ελάχιστο όριο επένδυσης για να είναι δυνατή η υπαγωγή στα κίνητρα επιχορήγησης - επιδότησης
- εισάγονται υψηλότερα ποσοστά επιχορήγησης για ειδικές επενδύσεις και για ολοκληρωμένα επιχειρηματικά σχέδια, ανεξαρτήτως τόπου εγκατάστασης
- επιβάλλεται η υλοποίηση των νέων επενδύσεων στις Βιομηχανικές Περιοχές (ΕΤΒΑ)
- θεσμοθετείται, για πρώτη φορά, ο έλεγχος της έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης, με ανώτερο όριο το έτος από την ολοκλήρωση της υλοποίησής της

Το συγκεκριμένο καθεστώς, λαμβάνοντας υπόψη και τους περιορισμένους διαθέσιμους πόρους, υπήρξε πιο συγκρατημένο σε σύγκριση με παλαιότερους νόμους. Ωστόσο, εκτιμάται ότι συνέβαλε στη βελτίωση της επενδυτικής ισορροπίας, ενισχύοντας τόσο την ποιότητα και τη βιωσιμότητα των σχεδίων όσο και το μέγεθός τους.

Νόμος 2234/94

Με τον συμπληρωματικό νόμο 2234/94, παρουσιάστηκαν σημαντικές βελτιώσεις και επενδυτικά κίνητρα, όπως:

Κίνητρα

- επιχορηγούνται επιχειρήσεις με επενδυτικές πρωτοβουλίες αποτυπωμένες σε Επιχειρηματικά Σχέδια (Business Plan)
- Δίνεται προτεραιότητα σε μεταποιητικές επιχειρήσεις και επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών υψηλής ποιότητας, όπου παρέχονται υψηλά ποσοστά επιχορηγήσεων σε ειδικές επενδύσεις (απόκτηση συστημάτων διασφάλισης ποιότητας, δαπάνες για την μετατροπή συμβατικών παραγωγικών μονάδων σε ευέλικτες, σε εισαγωγή τεχνολογίας φιλικής προς το περιβάλλον, σε παραγωγή καινοτομικών προϊόντων και την εισαγωγή καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία, κ.λπ.)

Νόμος 2601/98

Ο αναπτυξιακός νόμος 2601/98 ήταν η πρώτη προσπάθεια για να διαφοροποιηθεί η, μέχρι εκείνη τη στιγμή, φιλοσοφία των κινήτρων των προηγούμενων αναπτυξιακών νόμων. Η ανταγωνιστικότητα και η ελεύθερη λειτουργία της αγοράς ήταν ο στόχος σχεδιασμού του νέου αναπτυξιακού νόμου, ο οποίος διαχώριζε τους δυνητικούς επενδυτικούς φορείς σε δύο ομάδες: τις επιχειρήσεις με χρόνο λειτουργίας έως πέντε έτη (νέοι επενδυτικοί φορείς) και τους παλαιούς φορείς με περισσότερα από πέντε έτη λειτουργίας. Τα επενδυτικά κίνητρα αφορούσαν σε:

Κίνητρα:

- παρέχονται άμεσες οικονομικές επιχορηγήσεις
- επιδοτείται το επιτόκιο τόκων επενδυτικού δανείου
- επιδοτείται η χρηματοδοτική μίσθωση
- παρέχεται φορολογική απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος καθορισμένου ποσοστού από τα μη διανεμόμενα κέρδη της πρώτης δεκαετίας από την πραγματοποίηση της επένδυσης, με τον σχηματισμό ισόποσου αφορολόγητου αποθεματικού.

Η καινοτομία του νόμου 2601/98 έγκειται στο ότι σχεδίασε επενδυτικά κίνητρα τα οποία ευνοούν την ανάπτυξη δικτύωσης μεταξύ ΜμΕ, ενώ εισάγουν την ευελιξία στην παραγωγική διαδικασία..

Νόμοι 3299/04 & 3522/06

Ο νόμος 3299/04 και ο τροποποιητικός 3522/06, ήταν ο πρώτος επενδυτικός νόμος για τις κρατικές ενισχύσεις των επενδυτικών σχεδίων στην Ελλάδα στη νέα χιλιετία και με την οικονομία της χώρας να βρίσκεται σε διαρκή ανάπτυξη. Οι ελληνικές υφιστάμενες ή νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις καθώς και όσες επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει οικονομική δραστηριότητα στο εξωτερικό αλλά επιθυμούσαν να διαθέτουν αναπτυξιακή στρατηγική για την ελληνική επικράτεια, θα μπορούσαν να είναι δυνητικοί δικαιούχοι των ενισχύσεων:

Αναπτυξιακοί Κίνητρα:

- επιχορηγείται η κάλυψη επιλέξιμης επένδυσης
- επιδοτείται η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) για απόκτηση μηχανολογικού εξοπλισμού, όπου η μέγιστη διάρκειά της δεν

μπορεί να υπερβαίνει τα πέντε (5) έτη

- απαλλάσσεται από την καταβολή φόρου εισοδήματος ή διανεμόμενων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων οι επιχειρήσεις που προβούν σε υλοποίηση επενδυτικού σχεδίου ή σε απόκτηση μηχανολογικού εξοπλισμού μέσω leasing για την πρώτη δεκαετία από την επένδυση
- επιδοτείται το κόστος δημιουργούμενων θέσεων εργασίας που θα δημιουργηθούν στο πλαίσιο υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, για δύο έτη.

Νόμοι 3908/2011 & 4146/2013

Τέλος, ο νόμος 3908/2011, με σημαντικότερη τροποποίηση τον 4146/2013, αφορούσε στην «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή». Με τον τελευταίο νόμο ήταν επιλέξιμοι όλοι οι τομείς της οικονομίας, ενώ άλλαξε ριζικά τους όρους που ίσχυαν μέχρι εκείνη τη στιγμή για τις ιδιωτικές επενδύσεις. Τα είδη ενισχύσεων αφορούσαν:

Αναπτυξιακοί Νόμοι 3908/2011 & 4146/2013	Κίνητρα:
	• παρέχεται απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ-φόρων κερδών από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης
	• επιχορηγείται η κάλυψη τμήματος των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου
	• επιδοτείται με leasing η κάλυψη τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων για την απόκτηση καινούριου εξοπλισμού
	• παρέχονται δάνεια με ευνοϊκούς όρους μέσω του Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ETEAN).

Αναπτυξιακός Νόμος 4399/2016

Σύμφωνα με την έκθεση απολογισμού του αναπτυξιακού νόμου 4399/2016, τα διαθέσιμα στοιχεία του Υπουργείου κατέδειξαν αυτό που προκύπτει και από την ανωτέρω χαρτογράφηση των αναπτυξιακών νόμων μέχρι σήμερα. Τα επενδυτικά κίνητρα: (i) δεν επηρέασαν, σύμφωνα με τα αναμενόμενα, τη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας, (ii) δεν προηγήθηκε ξεκάθαρη και σαφής στόχευση οικονομικών κλάδων (iii) απουσίασε το όραμα και ο σωστός σχεδιασμός για τον οραματισμό της επόμενης ημέρας της ελληνικής οικονομίας. Τα τελευταία χρόνια:

- Απορροφήθηκαν από επιχειρήσεις χρηματοδοτήσεις ύψους 32 δισ. € ενώ έλαβαν επιπλέον ενίσχυση που ανήλθε σε 12 δισ. €
- η μέση επενδυτική δαπάνη ανά θέση εργασίας ανήλθε σε 976.000 €
- η μέση ενίσχυση για κάθε θέση εργασίας ήταν 323.000 €
- σχεδόν το σύνολο των επενδυτικών σχεδίων (95%) που χρηματοδοτήθηκαν ήταν χαμηλής και σχετικά χαμηλής τεχνολογίας
- μόλις δύο κλάδοι της οικονομίας (ενέργεια και ξενοδοχεία) χρηματοδοτήθηκαν με το 46,5% των διαθέσιμων πόρων του τελευταίου αναπτυξιακού νόμου

- μικρή απόδοση στην εξάπλωση των επιχορηγήσεων καθώς μόλις το 4,2% των επενδυτικών σχεδίων αντιπροσώπευε το 43,6% του ύψους επένδυσης, καταδεικνύοντας το πρόβλημα της τεράστιας συγκέντρωσης των επιχορηγήσεων
- σημαντικά μικρός αριθμός επιχειρήσεων αξιοποίησαν πολύ υψηλά ποσά ενισχύσεων (έξι επιχειρήσεις έλαβαν 1 δισ.€, 15 επιχειρήσεις έλαβαν 1,5 δισ. € και 95 επιχορηγήθηκαν με 3 δισ. €).

Εύκολα συμπεραίνεται ότι οι προηγούμενοι αναπτυξιακοί συνέβαλαν στην επίταση της ανισότητας στην χώρα, που με την σειρά της αποτέλεσε βασική αιτία της κακής εξέλιξης της οικονομίας τα τελευταία χρόνια.

Ο αναπτυξιακός νόμος 4399/2016 σχεδιάστηκε για να απαλείψει τις στρεβλώσεις που δημιούργησαν τα προηγούμενα επενδυτικά κίνητρα, και συγκεκριμένα, στόχοι του ήταν:

- Η ενίσχυση της δημιουργίας καινοτομικών, εξωστρεφών, δυναμικών και βιώσιμων επιχειρήσεων
- Η αύξηση της απασχόλησης
- Η κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού και η απορρόφησή του από ελληνικές επιχειρήσεις αναστέλλοντας το brain drain.
- Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας και του μέσου μεγέθους των επιχειρήσεων, προκειμένου να επιτευχθεί η επανεκβιομηχάνιση της χώρας.

Ο αναπτυξιακός νόμος παρέχει τα παρακάτω είδη ενισχύσεων:

Κίνητρα:

- Απαλλαγή φόρου. Το ποσό της φορολογικής απαλλαγής υπολογίζεται ως ποσοστό επί της αξίας των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου ή και της αξίας του καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού που αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση.

- Επιχορηγείται τμήμα των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου.

Αναπτυξιακός Νόμος 4399/2016

- Επιδoteείται η χρηματοδοτική μίσθωση για την απόκτηση καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού.

- Επιδoteείται το μισθολογικό κόστος νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται και συνδέονται με το επενδυτικό σχέδιο.

- Σταθεροποιείται ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος.

- Χρηματοδοτείται ο επιχειρηματικός κίνδυνος μέσω δημιουργίας ταμείου συμμετοχών ή μέσω ιδίων κεφαλαίων ή οιονεί ιδίων κεφαλαίων ή επενδυτικών χορηγιών για την παροχή επενδύσεων χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου ή μέσω δανείων για την παροχή επενδύσεων χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου.

Η φιλοσοφία των κινήτρων διαρθρώνεται σε δύο (2) κατηγορίες, τέσσερις (4) θεματικούς άξονες και εξατομικεύσεις, με κοινά χαρακτηριστικά γνωρίσματα, κανονισμούς και συγκεκριμένους παράγοντες.

A: Κίνητρα διατήρησης υφιστάμενης παραγωγικής λειτουργίας, τα οποία αφορούν σε υφιστάμενες επιχειρήσεις και εργαζομένους.

B: Κίνητρα προσέλκυσης νέας παραγωγικής λειτουργίας, τα οποία αφορούν νέες επιχειρήσεις που ενδιαφέρονται να αναπτύξουν νέα παραγωγική λειτουργία.

Η δημιουργία ενός πλέγματος κινήτρων με σκοπό τη δημιουργία ενός ολιστικού πλέγματος ενισχύσεων και διευκολύνσεων, αποτυπώνονται σε:

Θεματικός Άξονας Α: Επενδυτικά / χρηματοδοτικά κίνητρα

- **Επιδότησεις:** μη επιστρεπτές χρηματοδοτήσεις για επενδυτικά σχέδια και λειτουργικές δαπάνες
 - **Χρηματοδοτικές ενισχύσεις / διευκολύνσεις:** πιστώσεις με ευνοϊκούς όρους (επιδότηση επιτοκίου, παροχή περιόδου χάριτος, αυξημένη διάρκεια πληρωμής, χαμηλό ύψος εξασφαλίσεων κ.λπ.)
 - **Εγγυήσεις:** αυξημένη παροχή εγγυήσεων για λογαριασμό του πελάτη προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα
 - **Μικροπιστώσεις:** χρηματοδοτήσεις μικρών ποσών για κάλυψη κεφαλαίου κίνησης ή/και επενδυτικό σχέδιο, με ευνοϊκούς όρους
 - **Κεφάλαια συν-επένδυσης:** ενισχύσεις ρευστότητας για συμμετοχή στα ίδια κεφάλαια
-

Θεματικός Άξονας Β: Φορολογικά κίνητρα

- **Απαλλαγές:** απαλλαγή καταβολής φόρου εισοδήματος ή/και διαφοροποίηση προκαταβολής και φόρου μερισμάτων
 - **Ελαφρύνσεις:** α) έκπτωση φορολογικών συντελεστών β) παροχή κινήτρων για μείωση φορολογικών υποχρεώσεων
 - **Διευκολύνσεις:** α) χρονική ευελιξία στην εξυπηρέτηση φορολογικών υποχρεώσεων β) δυνατότητα μεταφοράς φορολογικών ζημιών
 - **Απαλλαγές:** ευελιξία στην καταβολή τελών και επιβαρύνσεων
-

Θεματικός Άξονας Γ: Λειτουργικά κίνητρα

- **Ασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά:** δυνατότητα διαφοροποίησης εργοδοτικών εισφορών, μείωσης μισθολογικού κόστους, πρόωρη συνταξιοδότηση εργαζομένων ειδικών κατηγοριών
 - **Εργασιακά:** α) κάλυψη μισθολογικού κόστους β) επιδότηση κατοικίας για επαγγελματική ή/και στεγαστική χρήση
 - **RnD:** α) απαλλαγή φόρου για δαπάνες τεχνολογικής και επιστημονικής έρευνας β) επιδότηση προγραμμάτων έρευνας
 - **Ενεργειακά:** επιδότηση δαπανών για έργα βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης και αποκατάσταση περιβάλλοντος χώρου
-

Θεματικός Άξονας Δ: Αδειοδοτικά κίνητρα

- Μείωση στο χρονικό διάστημα χορήγησης αδειών
 - Μείωση κόστους χορήγησης αδειών
 - Δημιουργία κεντρικής υπηρεσίας διευθέτησης αδειοδοτικών ζητημάτων
-

Παρακάτω παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της επεξεργασίας των στοιχείων και των δεδομένων που συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια υλοποίησης του άρθρου και τα οποία προσδιορίζουν την πορεία υλοποίησης των έργων. Στόχος είναι η έρευνα των κινήτρων στην οικονομία, τόσο μέσα από εθνικούς όσο και από ευρωπαϊκούς πόρους. Κύριοι εκφραστές των παραπάνω είναι οι αναπτυξιακοί νόμοι και ο 4399/2016 που βρίσκεται σε ισχύ την τρέχουσα

περίοδο διεξαγωγής της μελέτης, καθώς και τα συγχρηματοδοτούμενα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ που διαμορφώνουν και τη χάραξη σημαντικού μέρους των επενδυτικών δραστηριοτήτων με τα 26 δις € που συμβάλλουν στην εθνική οικονομία. Για αυτό το λόγο, έπρεπε να γίνουν σχετικά αιτήματα για την κοινοποίηση δεδομένων για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ και του Αναπτυξιακού νόμου.

Κατόπιν συνεννοήσεων και επαφών, κοινοποιήθηκαν αρχεία πρωτογενών δεδομένων που περιλαμβάνουν 6.620 εγγραφές έργων το οποία είχαν υποβάλλει αίτηση χρηματοδότησης από τον νέο αναπτυξιακό νόμο. Παρέχουν πλήρη πληροφορία για κάθε εγγραφή έργου, μεταξύ των άλλων, για τα χωρικά δεδομένα του εκάστου έργου, τον τομέα επένδυσης, την σύντομη περιγραφή και τον κλάδο ένταξης του έργου, το συνολικό κόστος του επενδυτικού σχεδίου κατά το στάδιο της αίτησης, καθώς και το συνολικό κόστος του επενδυτικού σχεδίου κατά το στάδιο υπαγωγής. Για την ευκολία της παρακολούθησης της επεξεργασίας των δεδομένων, θα πρέπει να τονίσουμε ότι στον αναπτυξιακό νόμο, οι κατηγορίες του επενδυτικού κόστους στο «στάδιο αίτησης» και στο «στάδιο υπαγωγής» είναι οι κατηγορίες του «προϋπολογισμού» και των «δαπανών συγχρηματοδοτούμενων έργων», αντίστοιχα, στα έργα ΕΣΠΑ.

Ομοίως με την επεξεργασία των δεδομένων των συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση έργων, ακολουθήθηκε διαδικασία με την μορφή εισαγωγής ερωτημάτων για την εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με την πορεία των εθνικών πόρων, στο πλαίσιο επιχορηγήσεων του Αναπτυξιακού Νόμου 4399/2016. Προέκυψαν εκροές που αναδεικνύουν την πορεία των χρηματοροών σε επίπεδο χωρικό (ανά Περιφέρεια), κλαδικό (ανά οικονομικό κλάδο), καθώς και συνδυασμός αυτών. Απώτερος στόχος είναι να συγκριθούν τα αποτελέσματα της πορείας των επενδυτικών κινήτρων, να καταγραφεί με απόλυτη σαφήνεια πού έχουν στραφεί τα κίνητρα, τι απόδοση είχαν σε χωρικό και κλαδικό επίπεδο, καθώς και να συσχετιστούν με την πορεία των ευρωπαϊκών αναπτυξιακών κινήτρων που έχουν προηγηθεί και να προκύψουν ομοιότητες, διαφορές και συμπεράσματα, με τη συγκριτική αποτύπωση των δύο βασικών δεξαμενών αναπτυξιακών κινήτρων της εθνικής οικονομίας.

Στόχος είναι να μελετηθούν τα επενδυτικά κίνητρα που εφαρμόζονται στο πλαίσιο του Νόμου 4399/2016, και η επίδραση που έχουν επιφέρει στην οικονομική και Περιφερειακή ανάπτυξη, σε καθεμία από τις δεκατρείς (13) Περιφέρειες της χώρας. Συμπερασματικά, θα μπορούμε να διαπιστώσουμε αν η «δεξαμενή» των κινήτρων και πολιτικών που διαμορφώνονται με την εφαρμογή του αναπτυξιακού νόμου, δύναται να επιφέρουν σημαντική απορρόφηση κονδυλίων και βελτίωση των δεικτών της οικονομίας.

Αρχικά, επιχειρείται η χαρτογράφηση των υφιστάμενων κινήτρων, πολιτικών και πηγών χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των επενδυτικών τους σχεδίων, αποδεικνύοντας ότι:

- Τα επενδυτικά και αναπτυξιακά κίνητρα χαρακτηρίζονται από προϋποθέσεις ένταξης, εφαρμογή συγκεκριμένων παραμέτρων και δυνατοτήτων αξιοποίησής τους.
- Η εφαρμογή αλλά και ο τρόπος υιοθέτησης των κινήτρων από τα ενδιαφερόμενα μέρη, καθορίζουν τα πλεονεκτήματα και τους περιορισμούς που δύναται να επιφέρουν.
- Τα θεσμικά κίνητρα και οι διαθέσιμες πηγές χρηματοδότησης διακρίνονται σε: i) επενδυτικά κίνητρα για άμεση αξιοποίηση από επιχειρήσεις ii) κίνητρα που στοχεύουν σε νέες μελλοντικές επενδύσεις.

Από το σύνολο των 6.620 έργων που έχουν αιτηθεί ένταξη στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Νόμου 4399/2016 και μέχρι τις 05.10.2021, τα 1.969 εξ αυτών έχουν λάβει θετική απόφαση υπαγωγής (ενταγμένα), ενώ ο προϋπολογισμός τους ανέρχεται σε 6.098.021.034,88 €, ποσοστό 32,72% επί του συνολικού προϋπολογισμού έργων, έχοντας πραγματοποιήσει δαπάνες συνολικού ποσού 5.823.032.230,56 €, ήτοι 95,5% του συνολικού προϋπολογισμού ενταγμένων έργων. Αντίστοιχα, 4.651 έργα προϋπολογισμού

10.509.787.723,41 €, ποσοστού 63,28% του συνολικού Π/Υ των έργων, έχουν λάβει αρνητική απόφαση υπαγωγής.

Πίνακας 1: Συνολικά Στοιχεία Αναπτυξιακού Νόμου 4399/2016. Πλήθος έργων – Συνολικό Κόστος (Στάδιο Αίτησης – Στάδιο Υπαγωγής)

ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΑΓΩΓΗΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	Συνολικό Κόστος Επενδυτικού Σχεδίου - ΣΤΑΔΙΟ ΑΙΤΗΣΗΣ	Συνολικό Κόστος Επενδυτικού Σχεδίου - ΣΤΑΔΙΟ ΥΠΑΓΩΓΗΣ
ΘΕΤΙΚΗ	1.969	6.098.021.034,88	5.823.032.230,56
ΑΡΝΗΤΙΚΗ	4.651	10.509.787.723,41	0,00
ΣΥΝΟΛΟ	6.620	16.607.808.758,29	5.823.032.230,56

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία επεξεργασία

Τα 1.969 ενταγμένα έργα του νόμου 4399, θα αναλυθούν ως προς την πορεία των επενδυτικών κινήτρων, την καταγραφή τους με απόλυτη σαφήνεια, την απόδοσή τους, καθώς και τη συσχέτιση με την πορεία των ευρωπαϊκών αναπτυξιακών κινήτρων, αποτυπώνονται στους παρακάτω πίνακες και διαγράμματα.

Ο Αναπτυξιακός Νόμος 4399/2016 στοχεύει στην παροχή ενός πλήρους πλαισίου κινήτρων για κάθε Περιφέρεια της χώρας, με βασική επιδίωξη τη δημιουργία επιχειρηματικών πρωτοβουλιών που προτίθενται να πραγματοποιήσουν επένδυση στους επιλέξιμους κλάδους προς χρηματοδότηση. Οι ενισχύσεις προβλέπονται και με βάση τη χωρική διάσταση, τον χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων, ανάλογα με την έδρα της δραστηριότητας της κάθε επιχείρησης.

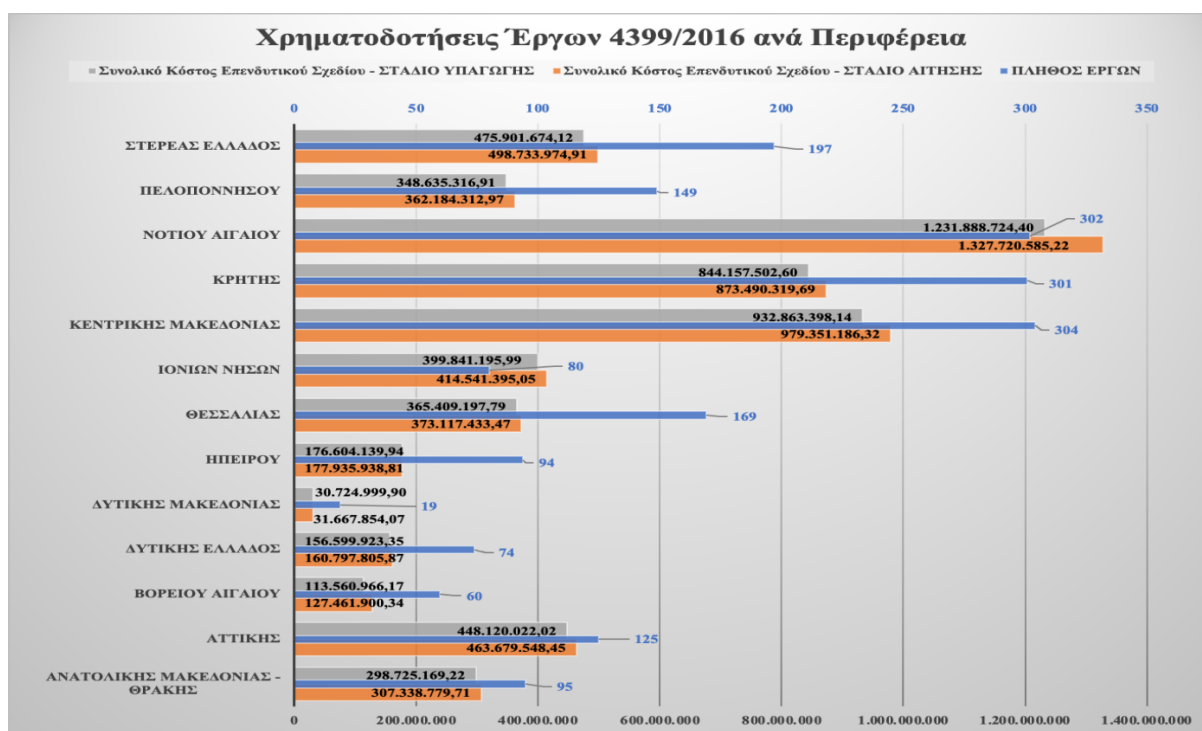
Πίνακας 2: Συνολικά Στοιχεία Αναπτυξιακού Νόμου 4399/2016. Πλήθος έργων – Συνολικό Κόστος (Στάδιο Αίτησης – Στάδιο Υπαγωγής), ανά Περιφέρεια.

A/A	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	Συνολικό Κόστος Επενδυτικού Σχεδίου - ΣΤΑΔΙΟ ΑΙΤΗΣΗΣ	Συνολικό Κόστος Επενδυτικού Σχεδίου - ΣΤΑΔΙΟ ΥΠΑΓΩΓΗΣ
1	ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ	95	307.338.779,71	298.725.169,22
2	ΑΤΤΙΚΗΣ	125	463.679.548,45	448.120.022,02
3	ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	60	127.461.900,34	113.560.966,17
4	ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	74	160.797.805,87	156.599.923,35
5	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	19	31.667.854,07	30.724.999,90
6	ΗΠΕΙΡΟΥ	94	177.935.938,81	176.604.139,94
7	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	169	373.117.433,47	365.409.197,79
8	ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	80	414.541.395,05	399.841.195,99
9	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	304	979.351.186,32	932.863.398,14
10	ΚΡΗΤΗΣ	301	873.490.319,69	844.157.502,60
11	ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	302	1.327.720.585,22	1.231.888.724,40
12	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	149	362.184.312,97	348.635.316,91

A/A	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	Συνολικό Κόστος Επενδυτικού Σχεδίου - ΣΤΑΔΙΟ ΑΙΤΗΣΗΣ	Συνολικό Κόστος Επενδυτικού Σχεδίου - ΣΤΑΔΙΟ ΥΠΑΓΩΓΗΣ
13	ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ	197	498.733.974,91	475.901.674,12
ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ		1.969	6.098.021.034,88	5.823.032.230,56

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία επεξεργασία

Από τα 1.969 ενταγμένα έργα στο πλαίσιο του αναπτυξιακού νόμου 4399/2016, τα περισσότερα από αυτά έχουν ενταχθεί στα γεωγραφικά όρια της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας με 304. Αναφορικά με το ύψος του προϋπολογισμού και των δαπανών που έχουν υλοποιηθεί, η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου παρουσιάζει τους υψηλότερους δείκτες, όπου έχουν εντάξει έργα με Π/Υ άνω του 1 δις €, ενώ έχουν υλοποιήσει και εξίσου σημαντικό ποσό δαπανών (απορρόφηση). Στον αντίποδα, η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας έχει ενταγμένα μόλις 19 έργα, έχοντας απορροφήσει κατά τι περισσότερο από 30 εκ. €, τιμές δεικτών σημαντικά χαμηλότερες συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιφέρειες.

Διάγραμμα 1: Χρηματοδοτήσεις Έργων Αναπτυξιακού Νόμου 4399/2016, ανά Περιφέρεια (Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία Επεξεργασία).

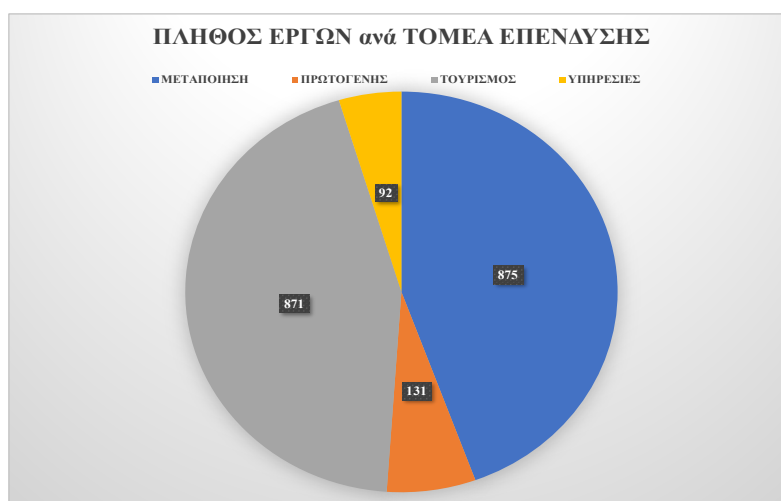
Στη συνέχεια, τα 1.969 ενταγμένα έργα στο πλαίσιο του αναπτυξιακού νόμου, κατηγοριοποιήθηκαν ανάλογα με τον τομέα επένδυσης που αφορούν. Βασικός πρωταγωνιστής αποδείχτηκε ο κλάδος της μεταποίησης με 875 ενεργά ενταγμένα έργα και δαπάνες που ξεπερνούν τα 2 δις €. Με σχεδόν ίδια απόλυτα νούμερα στους δείκτες και ο κλάδος του τουρισμού, έχοντας εντάξει κατά τι λιγότερα έργα (871), παρουσιάζοντας όμως σημαντικότερα υψηλότερα ποσά δαπανών, αφού αυτά ανέρχονται σε περισσότερα από 3 δις €.

Πίνακας 3: Συνολικά Στοιχεία Αναπτυξιακού Νόμου 4399/2016. Πλήθος έργων – Συνολικό Κόστος (Στάδιο Αίτησης – Στάδιο Υπαγωγής), ανά Τομέα Επένδυσης.

Α/Α	ΤΟΜΕΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	Συνολικό Κόστος Επενδυτικού Σχεδίου - ΣΤΑΔΙΟ ΑΙΤΗΣΗΣ	Συνολικό Κόστος Επενδυτικού Σχεδίου - ΣΤΑΔΙΟ ΥΠΑΓΩΓΗΣ
1	ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	875	2.236.802.251,20	2.173.833.293,44
2	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	131	81.889.127,16	76.943.097,37
3	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	871	3.479.658.420,22	3.284.138.535,80
4	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	92	299.671.236,30	288.117.303,95
ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ		1.969	6.098.021.034,88	5.823.032.230,56

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία επεξεργασία

Οι τομείς επένδυσης της μεταποίησης και του τουρισμού καταλαμβάνουν ποσοστό άνω του 85% στο πλήθος των έργων, αλλά και το 93,73% σε ύψος δαπανών επί του συνόλου. Οι κλάδοι της πρωτογενούς παραγωγής και των υπηρεσιών έχουν εντάξει 131 και 92 έργα, αντίστοιχα, πραγματοποιώντας δαπάνες περί των 350 εκ. €.

Διάγραμμα 2: Πλήθος Έργων Αναπτυξιακού Νόμου 4399/2016, ανά Τομέα Επένδυσης (Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία Επεξεργασία).

Παρατηρείται ότι, σε απόλυτα νούμερα, τα έργα που αφορούν σε επιχορηγήσεις στον τομέα του τουρισμού ανέρχονται σε περί τα 3,4 δις € ενώ έχουν απορροφήσει 3,2 δις €, παρόλο που στον τομέα της μεταποίησης έχουν ενταχθεί περισσότερα έργα. Η μεταποίηση έχει εντάξει έργα συνολικού ύψους 2,2 δις € ενώ έχει υλοποιήσει δαπάνες 2,1 δις €. Προκύπτει ότι στον τομέα του τουρισμού τα ενταγμένα έργα έχουν υψηλότερο συνολικό κόστος επενδυτικού σχεδίου από αυτά της μεταποίησης. Οι τομείς επένδυσης των υπηρεσιών και του πρωτογενούς τομέα, έχουν σημαντικά μικρότερες τιμές στους δείκτες της ένταξης και του ποσοστού απορρόφησης.

Συμπεράσματα / Αξιολόγηση Στόχων και Κινήτρων Αναπτυξιακών Νόμων από το 50΄μέχρι σήμερα

Οι αναπτυξιακοί νόμοι της Ελλάδας, όπως παρουσιάζονται από τη δεκαετία του 50 και έπειτα, αποτελούν βασικό εργαλείο της κρατικής πολιτικής για την προώθηση επενδύσεων, την στήριξη της επιχειρηματικότητας και την μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Η εξέλιξη των νόμων αυτών μαρτυρά μια σταδιακή μετατόπιση της στρατηγικής, καθώς οι προσεγγίσεις και οι στόχοι προσαρμόζονται στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές ανάγκες κάθε περιόδου. Τα κίνητρα που προβλέπονται στους αναπτυξιακούς νόμους αντικατοπτρίζουν την αντίληψη για την ανάπτυξη και τις επενδυτικές προτεραιότητες, που από την ενίσχυση των βασικών υποδομών και της βιομηχανίας έχουν μετατοπιστεί προς την επιχειρηματικότητα, την καινοτομία και τη στήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Στους πρώτους αναπτυξιακούς νομούς, το κύριο ζητούμενο ήταν η προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και η στήριξη της βιομηχανικής παραγωγής, σε μια εποχή ανασυγκρότησης της οικονομίας μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και τον εμφύλιο. Ο νόμος 289/76 εισήγαγε τις πρώτες σαφείς οικονομικές ενισχύσεις, όπως την επιδότηση επιτοκίου και την επιχορήγηση κατασκευών, δείχνοντας μια προσέγγιση υποστηρικτή των τοπικών κοινωνιών με στόχο την ανάπτυξη ακριτικών περιοχών όπως η Θράκη. Η μετέπειτα καθιέρωση της φορολογικής απαλλαγής και της επιχορήγησης σε βιομηχανικούς τομείς αποτελεί προάγγελο του τρόπου με τον οποίο το κράτος ενίσχυσε την τοπική παραγωγή και προσέλκυσε επενδυτές για δεκαετίες. Ωστόσο, στην πορεία της εφαρμογής αυτών των μέτρων, φάνηκε πως οι πολιτικές αυτές, ενώ προώθησαν την δημιουργία μεγάλων επενδύσεων, δεν πέτυχαν πάντα την διασπορά των ωφελειών σε όλες τις Περιφέρειες. Παρατηρείται ότι πολλές περιοχές παρέμειναν σχετικά λιγότερο ανεπτυγμένες, αφού οι επιχορηγήσεις και οι φορολογικές ελαφρύνσεις δεν επαρκούσαν για να καλύψουν τις ειδικές ανάγκες των ποιο απομακρυσμένων και λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών.

Ο πίνακας που ακολουθεί αναδεικνύει ότι οι επιχορηγήσεις και οι φορολογικές απαλλαγές είναι τα πιο διαδεδομένα κίνητρα στους αναπτυξιακούς νόμους. Η επιχορήγηση αναφέρεται σε οκτώ από τους νόμους, γεγονός που τη θέτει ως βασικό στοιχείο πολιτικής για την προσέλκυση επενδύσεων. Η επιλογή αυτή δείχνει την συνεχή έμφαση του κράτους στη χρηματική υποστήριξη των επιχειρήσεων, προκειμένου να μειωθεί το αρχικό κόστος των επενδύσεων και να καταστεί ελκυστικότερη η εγκατάσταση επιχειρηματικών μονάδων. Παράλληλα η φορολογική απαλλαγή που εμφανίζεται σε επτά νόμους, αποτελεί ουσιαστικό κίνητρο που προσφέρει μακροπρόθεσμα οφέλη στις επιχειρήσεις, ελαφρύνοντας το φορολογικό τους βάρος και ενθαρρύνοντας την βιωσιμότητα των επενδύσεων. Η στρατηγική αυτή αντικατοπτρίζει την προσαρμογή του κράτους στις ανάγκες μιας οικονομίας που επιδιώκει διαρκώς να ενδυναμώσει την εγχώρια παραγωγή και να ενισχύει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων στην αγορά.

Η επιδότηση επιτοκίου και η επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) αποτελούν επιπλέον ισχυρά κίνητρα που προτιμήθηκαν σε συγκεκριμένες περιόδους. Τα κίνητρα αυτά χρησιμοποιούνται με σκοπό να διευκολύνουν την πρόσβαση των επιχειρήσεων σε δανεισμό και κεφαλαιακή ενίσχυση, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να αποκτήσουν μηχανολογικό και λοιπό εξοπλισμό. Η επιλογή των συγκεκριμένων κινήτρων απηχεί την προσπάθεια του κράτους να παρέχει σε επιχειρήσεις πρόσβαση σε απαραίτητα εργαλεία ανάπτυξης, χωρίς όμως να τους επιβάλλεται υψηλό κόστος κεφαλαίου.

Ο πίνακας υποδεικνύει επίσης την περιορισμένη, αλλά καινοτόμο χρήση της χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου και της σταθεροποίησης του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος στον αναπτυξιακό νόμο 4359/2016. Τα μέτρα αυτά παρουσιάζονται

ως πιο σύγχρονες προσεγγίσεις, αντανακλώντας τις αυξανόμενες ανάγκες των επιχειρήσεων για ευελιξία και τις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Η παροχή σταθερού συντελεστή φορολογίας παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια σε επιχειρήσεις, επιτρέποντας μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Η χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου, από την άλλη, εισάγει ένα πιο ενεργό μοντέλο ενίσχυσης, καθώς βοηθά στην μείωση του χρηματοοικονομικού ρίσκου για καινοτόμες και νεοφυείς επιχειρήσεις.

Πίνακας 4: Επενδυτικά Κίνητρα Αναπτυξιακών Νόμων και Συχνότητα Εμφάνισης

Επενδυτικό Κίνητρο	Συχνότητα Εμφάνισης	Νόμοι που εμφανίζεται
Επιχορήγηση	8	N. 289/1976, N. 849/1978, N. 1116/1981, N. 1262/1982, N. 2234/1994, N. 3299/2004, N. 3908/2011, N. 4399/2016
Φορολογική Απαλλαγή	6	N. 1262/1982, N. 2601/1998, N. 3299/2004, N. 3908/2011, N. 4146/2013, N. 4399/2016
Επιδότηση Επιτοκίου	4	N. 289/1976, N. 849/1978, N. 2601/1998, N.3299/2004
Αφορολόγητες Εκπτώσεις	3	N. 289/1976, N. 849/1978, N. 2601/1998
Επιδότηση Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing)	3	N. 3299/2004, N. 3908/2011, N. 4399/2016
Επιδότηση Κόστους Θέσεων Εργασίας	2	N. 3299/2004, N. 4399/2016
Χρηματοδότηση Επιχειρηματικού Κινδύνου	1	N. 4399/2016
Σταθεροποίηση Συντελεστή Φορολογίας Εισοδήματος	1	N. 4399/2016
Ατοκή Ενίσχυση	1	N. 849/1978
Ευνοϊκά Δάνεια μέσω Εθνικού Ταμείου Επιχειρηματικότητας	1	N. 4146/2013

Πηγή: Ιδία Επεξεργασία

Η πορεία των αναπτυξιακών νόμων και των κινήτρων τους καταδεικνύει μια σταδιακή εξέλιξη από τα βασικά οικονομικά κίνητρα προς την στήριξη πιο εξειδικευμένων και ανταγωνιστικών μοντέλων ανάπτυξης. Ενώ οι επιχορηγήσεις και οι φορολογικές απαλλαγές συνεχίζουν να αποτελούν βασικά εργαλεία, τα πιο εξειδικευμένα κίνητρα όπως οι επιδοτήσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, οι επιδοτήσεις επιτοκίων και τα πρόσφατα χρηματοδοτικά εργαλεία όπως η χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου, αντικατοπτρίζουν την ανάγκη για μεγαλύτερη ποικιλία προσεγγίσεων. Οι επιχειρήσεις μπορούν πλέον να επιλέξουν τα κίνητρα που ταιριάζουν περισσότερο στις ανάγκες τους, οδηγώντας σε πιο στοχευμένες και αποδοτικές επενδύσεις.

Ωστόσο, για να μειωθούν οι περιφερειακές ανισότητες και να επιτευχθεί ισορροπημένη ανάπτυξη σε εθνικό επίπεδο, προτείνεται η αύξηση της έμφασης σε κίνητρα που στηρίζουν τις απομακρυσμένες περιφέρειες και συγκεκριμένους τομείς, όπως η καινοτομία και η πράσινη ενέργεια. Επιπλέον, η εφαρμογή νέων χρηματοδοτικών εργαλείων και η αυξημένη χρήση κινήτρων, όπως η φορολογική σταθερότητα και η χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου, σε συνδυασμό με την απλοποίηση των διαδικασιών, μπορεί να προσελκύσει επενδυτές που ενδιαφέρονται για βιώσιμες και μακροπρόθεσμες επενδύσεις, συμβάλλοντας στη βελτίωση της συνολικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

3. Ευρωπαϊκά Επενδυτικά & Αναπτυξιακά Κίνητρα

Η παρούσα μελέτη βασίζεται σε στοιχεία που έλαβε από την Ειδική Υπηρεσία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος (Ο.Π.Σ.), όπου καταχωρούνται τα δεδομένα που αφορούν στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα της χώρας. Τα στοιχεία που συμπεριλαμβάνονται παρέχουν πληροφορίες για όλους τους οικονομικούς δείκτες υλοποίησης τόσο συνολικά όσο και επιμέρους για κάθε ΟΤΑ, αλλά και κάθε φορέα ξεχωριστά. Επιπλέον, παρέχονται όλες οι πληροφορίες για το σύνολο των έργων όλων των φορέων επιτρέποντας να γίνονται οι απαραίτητες συγκρίσεις και ποσοτώσεις.

Κοινοποιήθηκαν σχετικά αρχεία επεξεργασίας φύλλων (excel) που περιλαμβάνουν περισσότερες από 150.000 εγγραφές έργων ανεπτυγμένα σε στήλες, όπως περιεγράφηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο. Ακολούθησε το 2^ο βασικό στάδιο που είναι η επεξεργασία των στοιχείων. Επειδή τα στοιχεία δεν ήταν σε επεξεργάσιμη μορφή, η πρωταρχική εργασία ήταν η μορφοποίησή τους και η ενσωμάτωσή τους σε τυποποιημένη φόρμα επεξεργασίας. Εν συνεχεία, πραγματοποιήθηκε γεωγραφική χωροθέτηση των έργων ανά περιφέρεια και Δήμο, ο διαχωρισμός των έργων που αφορούν σε δημόσιους φορείς, σε περιφερειακό επίπεδο, διαχωρισμός ανά κατηγορία έργου, ανάδοχο, ταμείο χρηματοδότησης κ.λπ..

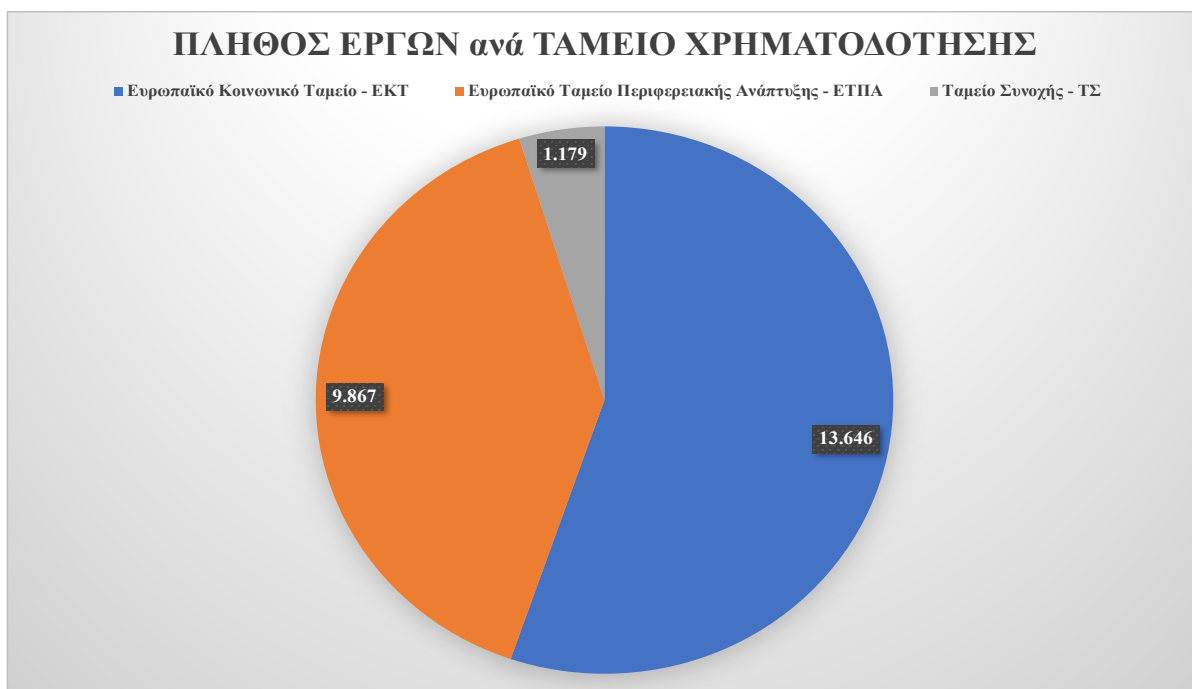
Οι συγχρηματοδοτούμενες πράξεις κρατικών ενισχύσεων αποτελούν χρήσιμο εργαλείο για την προώθηση επενδύσεων και την οικονομική ανάπτυξη, ιδίως σε περιόδους αυξημένων αναπτυξιακών αναγκών. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα εξετάσουμε τις διαφορετικές κατηγορίες χρηματοδοτούμενων ενισχύσεων και τον τρόπο με τον οποίο συμβάλλουν στην οικονομική μεγέθυνση μιας περιφέρειας. Θα αναλύσουμε τα προγράμματα που ενισχύονται τόσο από εθνικά όσο και από Ευρωπαϊκά κονδύλια καθώς και τους μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης που διασφαλίζουν την αποδοτικότητα και την βιωσιμότητά τους για τη δημόσια οικονομία και τις τοπικές κοινωνίες.

Τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία χρηματοδότησης είναι οι κύριοι εκφραστές των χρηματοδοτήσεων της ευρωπαϊκής ένωσης και στα έργα πλην κρατικών ενισχύσεων. Στους πίνακες και τα διαγράμματα που ακολουθούν, παρουσιάζεται η χρηματοδότηση των έργων από τα ταμεία.

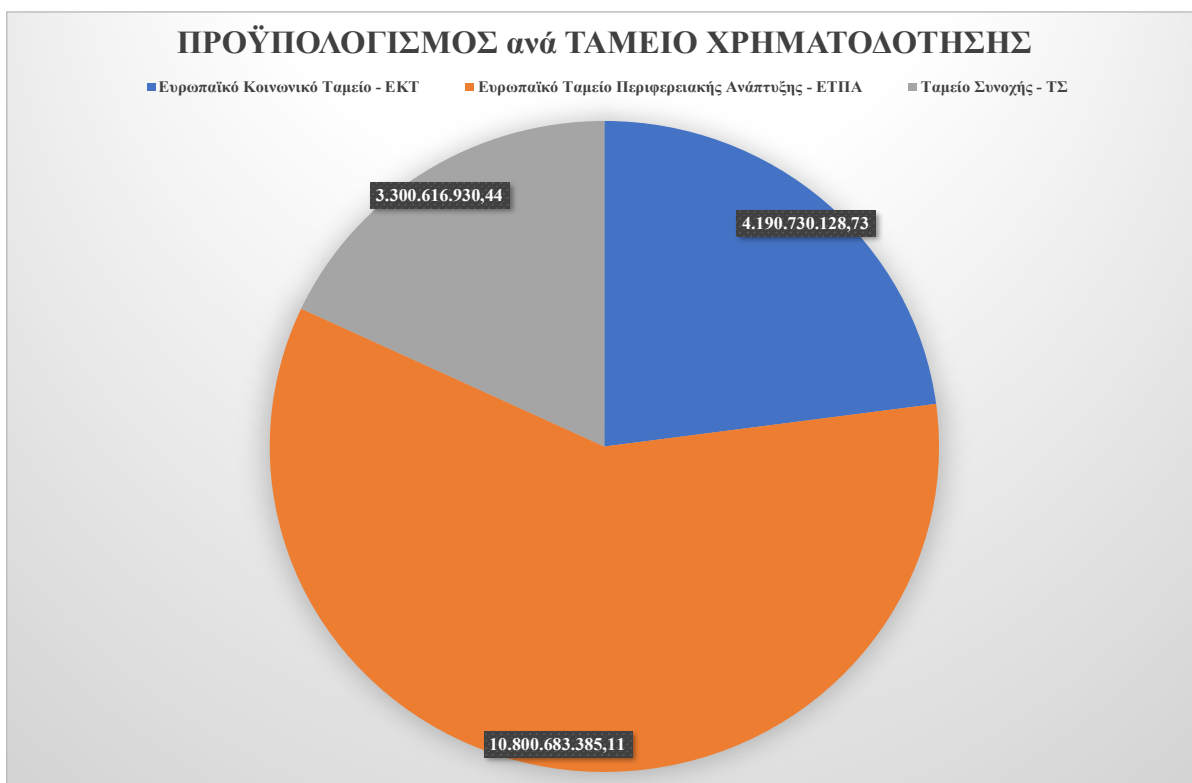
Πίνακας 5: Πλήθος-Π/Υ-Δαπάνες Έργων Πλην Κρατικών Ενισχύσεων ΕΣΠΑ 2007 – 2013, ανά Ταμείο Χρηματοδότησης.

Α/Α	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ
1	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ	13.646	4.190.730.128,73	4.080.722.829,98
2	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΤΠΑ	9.867	10.800.683.385,11	10.187.307.881,44
3	Ταμείο Συνοχής - ΤΣ	1.179	3.300.616.930,44	3.059.196.498,35
ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ		24.692	18.292.030.444,28	17.327.227.209,77

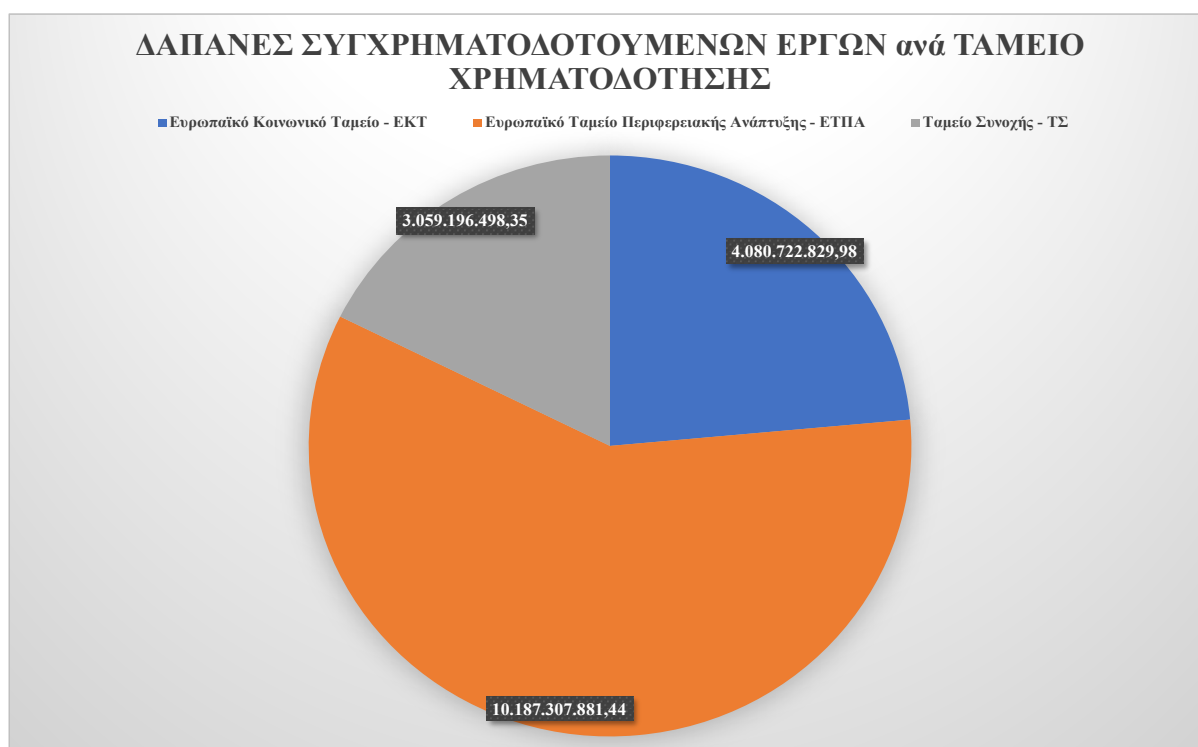
Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 3: Πλήθος Έργων Πλην Κρατικών Ενισχύσεων ΕΣΠΑ 2007 – 2013, ανά Ταμείο Χρηματοδότησης (Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία Επεξεργασία).

Διάγραμμα 4: Π/Υ Έργων Πλην Κρατικών Ενισχύσεων ΕΣΠΑ 2007 – 2013, ανά Ταμείο Χρηματοδότησης (Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία Επεξεργασία).

Διάγραμμα 5: Δαπάνες Έργων Πλην Κρατικών Ενισχύσεων ΕΣΠΑ 2007 – 2013, ανά Ταμείο Χρηματοδότησης (Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία Επεξεργασία).

Ενώ περισσότερα από τα μισά αφορούν σε έργα χρηματοδοτούμενα από το ΕΚΤ (55,26% έναντι 39,96% των έργων ΕΤΠΑ), το ποσοστό απορρόφησης δαπανών ανέρχεται σε μόλις 23,55% του συνόλου. Τα έργα ΕΤΠΑ επιτυγχάνουν απορρόφηση 58,79% ενώ αυτά του Ταμείου Συνοχής ανέρχονται σε 17,66%.

Αναφορικά με την εικόνα των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, παρατηρούμε ότι τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΤΕΠ) έχουν εντάξει τριπλάσιο αριθμό έργων συγκριτικά με τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (ΠΕΠ). Τα έργα ΤΕΠ ανέρχονται σε 18.544 έναντι μόλις 6.148 έργων των ΠΕΠ στο σύνολό τους.

Πίνακας 6: Πλήθος-Π/Υ-Δαπάνες Έργων Πλην Κρατικών Ενισχύσεων ΕΣΠΑ 2007 – 2013, ανά Ε.Π..

Α/Α	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ
1	Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού	4.371	2.024.626.766,49	1.938.372.270,95
2	Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα	597	712.842.913,48	708.885.729,49
3	Αττική	988	2.037.916.866,07	1.882.875.486,03
4	Διοικητική Μεταρρύθμιση	2.820	357.127.740,06	352.251.047,03
5	Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων	609	829.000.725,99	744.348.909,10
6	Εθνικό Αποθεματικό Απροβλέπτων	112	93.182.354,56	90.534.427,35
7	Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση	6.343	1.715.793.267,62	1.699.565.084,66
8	Ενίσχυση της	398	3.685.027.981,23	3.449.356.489,15

A/A	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ
	Προσπελασιμότητα			
9	Θεσσαλία - Στερεά Ελλάδα - Ήπειρος	1.086	932.395.092,72	899.689.339,29
10	Κρήτη - Νησιά Αιγαίου	1.069	835.765.473,57	810.948.403,00
11	Μακεδονία - Θράκη	1.885	2.249.518.152,80	2.156.671.872,80
12	Περιβάλλον - Αειφόρος Ανάπτυξη	1.466	1.720.483.841,31	1.532.019.457,24
13	Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Βουλγαρία	154	79.580.634,65	76.699.454,13
14	Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Ιταλία	114	59.989.596,15	55.616.353,78
15	Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας Ελλάδα - Κύπρος	98	27.983.688,68	27.891.421,07
16	Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής	522	243.152.902,03	242.050.297,86
17	Ψηφιακή Σύγκλιση	1.915	646.941.450,46	635.195.432,03
18	Greece - Albania IPA Cross-Border Programme 2007 - 2013	64	18.378.376,61	12.925.760,27
19	Greece - the former Yugoslav Republic of Macedonia IPA Cross Border Programme	81	22.322.619,80	11.329.974,56
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ	24.692	18.292.030.444,28	17.327.227.209,77

Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία επεξεργασία

Συμπεράσματα Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Αναπτυξιακών Επενδυτικών Κινήτρων

Η εφαρμογή των ευρωπαϊκών επενδυτικών κινήτρων μέσω των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων του ΕΣΠΑ ανέδειξε την πολυδιάστατη επίδρασή τους στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της Ελλάδας. Από την ανάλυση που προηγήθηκε, προκύπτουν σημαντικά συμπεράσματα που θα αναλύσουμε στη συνέχεια, συγκεντρωτικά σαν γενική εικόνα αλλά και κατά περίπτωση.

Εκκινώντας από τις θεματικές προτεραιότητες που εστίασαν σε άμεσες επενδύσεις σε επιχειρήσεις και στην προώθηση της καινοτομίας κατάλαβαν κεντρική θέση, απορροφώντας μεγάλο μέρος των διαθέσιμων πόρων. Αυτή η προτεραιότητα αντανακλάται στην στρατηγική ανάγκη ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ), οι οποίες αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ελληνικής οικονομίας. Οι επενδύσεις αυτές συνέβαλαν σημαντικά στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών επιχειρήσεων, προάγοντας την οικονομική μεγέθυνση και δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας. Η προώθηση της καινοτομίας μέσα από την υποστήριξη ερευνητικών δραστηριοτήτων ενίσχυσε περαιτέρω τη βιωσιμότητα και την προσαρμοστικότητα των επιχειρήσεων στις διαρκώς μεταβαλλόμενες αγορές.

Οι δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν και υλοποιήθηκαν με ευρωπαϊκούς πόρους και σχετίζονται με την ενίσχυση της αγοράς εργασίας και την κοινωνική συνοχή, απέδειξαν την αξία τους σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο. Η υλοποίηση ενεργών και προληπτικών μέτρων απασχόλησης, καθώς και η κατάρτιση του εργατικού δυναμικού, έδωσαν απάντηση

στις προκλήσεις της ανεργίας και της έλλειψης δεξιοτήτων. Αυτές οι προτεραιότητες συνέβαλαν όχι μόνο στην μείωση της ανεργίας αλλά και στη βελτίωση της ποιότητας του ανθρώπινου δυναμικού, ενισχύοντας τη συνολική παραγωγικότητα. Επιπλέον, οι πολιτικές αυτές ενθαρρύνουν την κοινωνική ένταξη, προωθώντας την ισότητα και δίνοντας ευκαιρίες σε περιθωριοποιημένες ομάδες όπως οι γυναίκες και οι νέοι.

Επιπλέον, η στρατηγική προσέγγιση για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την πράσινη οικονομία ανέδειξε τη σημασία της προστασίας του περιβάλλοντος. Οι επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ενεργειακή απόδοση αποδεικνύουν τη δέσμευση των περιφερειών να μειώσουν την εξάρτηση από μη ανανεώσιμες πηγές, συμβάλλοντας θετικά στην κλιματική αλλαγή και ενισχύοντας τη βιωσιμότητα των τοπικών οικονομιών. Παρά την μικρότερη αριθμητική τους εκπροσώπηση, οι υψηλοί προϋπολογισμοί που απορροφήθηκαν από αυτά τα έργα καταδεικνύουν τη σημασία τους για την μακροπρόθεσμη ανάπτυξη.

Η διάχυση των επενδυτικών κινήτρων σε όλες τις περιφέρειες υπογραμμίζει την προσπάθεια για ισορροπημένη ανάπτυξη. Παρότι, διαφορές στην απορρόφηση πόρων και στην απόδοση των επενδύσεων αναδεικνύουν την ύπαρξη ανισοτήτων, η στρατηγική τους κατανομή επέτρεψε στις περιφέρειες να προσαρμόσουν τις επενδυτικές τους προσεγγίσεις στις τοπικές ανάγκες και δυνατότητες. Αυτή η ευελιξία ενθαρρύνει την ανάπτυξη με βάση το συγκριτικό πλεονεκτήματα κάθε περιοχής, συμβάλλοντας στην εξισορρόπηση των ενταξιακών ευκαιριών σε όλη τη χώρα.

Συνολικά, η εφαρμογή των επενδυτικών κινήτρων μέσω των θεματικών προτέρων προτεραιοτήτων του ΕΣΠΑ καταδεικνύει την επιτυχία της πολιτικής για την προώθηση της οικονομικής μεγέθυνσης και της κοινωνικής συνοχής. Παρόλα αυτά, παραμένει η ανάγκη για συνεχή βελτίωση και αναπροσαρμογή των πολιτικών, προκειμένου να ενισχυθεί η στήριξη των λιγότερων αναπτυγμένων περιφερειών και να επιτευχθεί μια πιο ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη.

Τα συμπεράσματα σχετικά με την χρήση των ευρωπαϊκών κινήτρων, συγχρηματοδοτούμενων από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία, όπως αυτά προκύπτουν, αναλύοντας κατά περίπτωση, κάθε παρέμβαση που έχει επιφέρει έστω και το παραμικρό αποτύπωμα στην οικονομία που εφαρμόστηκε και που προδίδει τον αντίκτυπό τους στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη, αναλύονται ως εξής:

1. Υψηλή αποδοτικότητα των θεματικών προτεραιοτήτων με έμφαση στις επιχειρήσεις και την καινοτομία.

Οι θεματικές προτεραιότητες που σχετίζονται με τις άμεσες επενδύσεις σε επιχειρήσεις και με την ενίσχυση της καινοτομίας, έχουν απορροφήσει ένα πολύ μεγάλο ποσοστό τόσο των διαθέσιμων πόρων όσο και του πλήθους των έργων. Αυτές οι δράσεις φαίνεται να αποτελούν τον πυρήνα των επενδυτικών κινήτρων, καθώς κατευθύνουν μεγάλο μέρος του προϋπολογισμού και των δαπανών. Η έμφαση σε τομείς όπως οι επενδύσεις σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) και η υποστήριξη της καινοτομίας σε συνδυασμό με προγράμματα για ενίσχυση της έρευνας έχουν θετική επίδραση στην ανταγωνιστικότητα των τοπικών επιχειρήσεων, συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση της απασχόλησης σε πολλές περιφέρειες.

2. Κίνητρα για την αγορά εργασίας και την κοινωνική συνοχή.

Η ανάληψη δράσεων και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας καταλαμβάνει μεγάλο αριθμό έργων, προϋπολογισμού και δαπανών, γεγονός που υποδηλώνει την σημαντική συμβολή της στην οικονομική κοινωνική συνοχή. Το μεγάλο ποσοστό απορρόφησης δείχνει ότι τα κίνητρα για αύξηση της απασχόλησης και κατάρτισης ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, συμβάλλοντας στην μείωση της ανεργίας και στην βελτίωση της ποιότητας του ανθρώπου δυναμικού. Αυτές οι προτεραιότητες προωθούν την ένταξη

περιθωριοποιημένων ομάδων, ενισχύουν την ισότητα των φύλων και συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη, δημιουργώντας μακροπρόθεσμες οικονομικές αποδόσεις για τις περιφέρειες

3. Επένδυση σε υποδομές για την υποστήριξη της περιφερειακής ανάπτυξης.

Οι επενδύσεις σε υποδομές, όπως οι αυτοκινητόδρομοι και λιμένες, αποτελούν επίσης σημαντικό κίνητρο για τις περιφέρειες, αν και οι προτεραιότητες που αφορούν σε υποδομές έχουν μικρότερο πλήθος έργων σε σχέση με τις επιχειρηματικές επενδύσεις, καταγράφουν υψηλούς προϋπολογισμούς και σημαντικές δαπάνες. Αυτή η στρατηγική δείχνει την έμφαση που δίνεται στην ενίσχυση της διαθέσιμης συνδεσιμότητας των περιφερειών καθιστώντας τις πιο προσιτές και ενισχύοντας το εμπόριο και τον τουρισμό. Οι υποδομές αποτελούν έναν καθοριστικό παράγοντα για την περιφερειακή ανάπτυξη, ιδίως σε απομακρυσμένες περιοχές, προσφέροντας κίνητρα για περαιτέρω επιχειρηματική ανάπτυξη και βελτίωση του βιοτικού επιπέδου.

4. Στρατηγική προσέγγιση για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την πράσινη οικονομία.

Οι θεματικές προτεραιότητες που αφορούν σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και ενεργειακή απόδοση, δείχνουν την περιφέρειες επενδύω στην βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Παρότι συγκεκριμένες κατηγορίες διαθέτουν περιορισμένο πλήθος έργων οι υψηλοί προϋπολογισμοί που απορροφούν καταδεικνύουν την δέσμευση στην προώθηση της οικονομίας. Η μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δημιουργεί θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και μειώνει την εξάρτηση από μη ανανεώσιμες πηγές, γεγονός που ενισχύει τη βιωσιμότητα των περιφερειακών οικονομιών.

5. Διάχυση επενδυτικών κινήτρων σε όλες τις περιφέρειες για ισορροπημένη ανάπτυξη.

Η κατανομή των έργων σε όλες τις Περιφέρειες υπογραμμίζει τη στόχευση για εξισορρόπηση των περιφερειακών ανισοτήτων. Οι θεματικές προτεραιότητες επιτρέπουν στις περιφέρειες να προσαρμόζουν τις τοπικές τους στρατηγικές σύμφωνα με τις τοπικές ανάγκες και δυνατότητες, επιτυγχάνοντας μια πιο ολοκληρωμένη και ισόρροπη ανάπτυξη. Οι επενδύσεις σε τομείς όπως η ενίσχυση των τοπικών επιχειρήσεων και η βελτίωση της εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμβάλλουν στη δημιουργία ευκαιριών για όλους και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές.

6. Η αποτελεσματικότητα και αντίκτυπος της χρηματοδότησης

Η αναλυτική αξιολόγηση των θεματικών προτεραιοτήτων καταδεικνύει ότι τα επενδυτικά κίνητρα που παρέχονται μέσω του ΕΣΠΑ είναι κατάλληλα ευθυγραμμισμένα με τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και τις στρατηγικές κατευθύνσεις της ευρωπαϊκής ένωσης. Οι υψηλές απορροφήσεις προϋπολογισμού και δαπανών σε πολλές από αυτές τις προτεραιότητες, ιδιαίτερα σε θέματα εργασίας, επιχειρηματικότητας και καινοτομίας, δείχνουν την αποδοτικότητα των μέτρων και την προσαρμοστικότητα των περιφερειών στην αξιοποίηση των πόρων.

Τα επενδυτικά κίνητρα μέσω των θεματικών προτεραιοτήτων του ΕΣΠΑ καταφέρουν να προάγουν την οικονομική μεγέθυνση και την κοινωνική συνοχή σε εθνικό επίπεδο, με έμφαση σε τοπικές ανάγκες. Η στρατηγική τους κατανομή ενθαρρύνει τις περιφέρειες να προχωρήσουν σε δράσεις που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα, βελτιώνουν την πρόσβαση στην απασχόληση, στηρίζουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Από την ανάλυση των θεματικών προτεραιοτήτων που έχουν αξιοποιήσει περισσότερο οι περιφέρειες στο ΕΣΠΑ, αποτυπώνεται η παρακάτω εικόνα, αντίστοιχα για το πλήθος έργων, τον προϋπολογισμό και τις δαπάνες:

Θεματικές Προτεραιότητες κατά Πλήθος Έργων

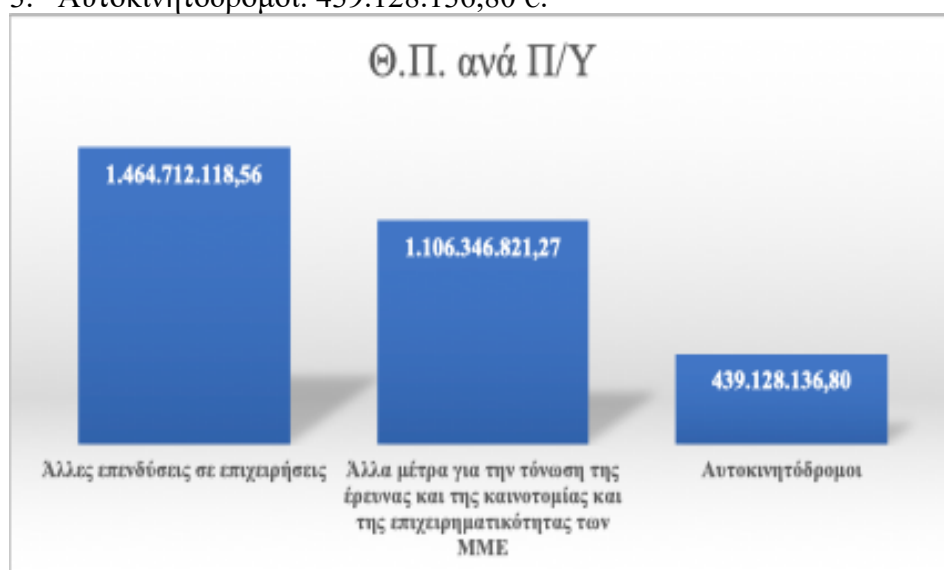
1. Υλοποίηση ενεργών και προληπτικών μέτρων στην αγορά εργασίας: 73.956 έργα
2. Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις: 20.433 έργα
3. Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ: 11.833 έργα

Διάγραμμα 6: Θεματικές Προτεραιότητες με φθίνουσα σειρά ανά πλήθος έργων (Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία Επεξεργασία).

Θεματικές Προτεραιότητες κατά Προϋπολογισμό Έργων

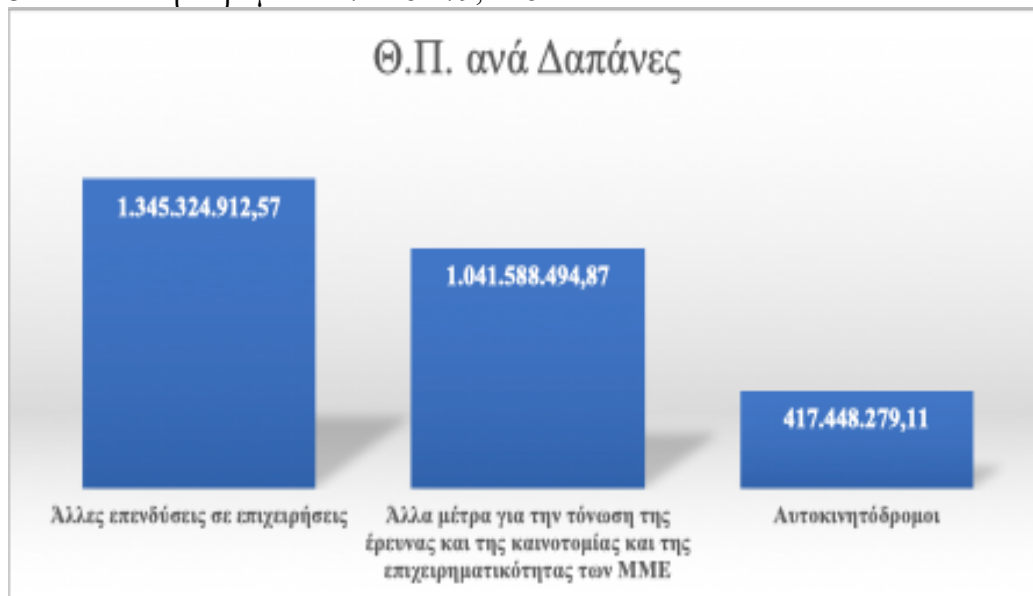
1. Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις: 1.464.712.118,56 €.
2. Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ: 1.106.346.821,27 €.
3. Αυτοκινητόδρομοι: 439.128.136,80 €.

Διάγραμμα 7: Θεματικές Προτεραιότητες με φθίνουσα σειρά ανά ενταγμένο Προϋπολογισμό (Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία Επεξεργασία).

Θεματικές Προτεραιότητες κατά Δαπάνες Έργων

1. Άλλες επενδύσεις σε επιχειρήσεις: 1.345.324.912,57 €.
2. Άλλα μέτρα για την τόνωση της έρευνας και της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας των ΜΜΕ: 1.041.588.494,87 €.
3. Αυτοκινητόδρομοι: 417.448.279,11 €.

Διάγραμμα 8: Θεματικές Προτεραιότητες με φθίνουσα σειρά ανά απορρόφηση δαπανών (Πηγή: Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Ιδία Επεξεργασία).

Από τα δεδομένα που αναλύθηκαν σχετικά με την θεματικές προτεραιότητες, προκύπτουν σημαντικά συμπεράσματα για τις επενδυτικές τάσεις και τις στρατηγικές προτεραιότητες των περιφερειών. Η έμφαση σε επενδύσεις για την ενίσχυση των επιχειρήσεων και τη στήριξη της καινοτομίας αναδεικνύει την επιδίωξη των περιφερειών να δημιουργήσουν ανταγωνιστικότερες και πιο ανθεκτικές τοπικές οικονομίες. Η υψηλή απορρόφηση κονδυλίων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας, κυρίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, υπογραμμίζει τον καθοριστικό ρόλο τους στην ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Επιπλέον, οι πόροι που διατέθηκαν για την κατασκευή και συντήρηση υποδομών, όπως οι αυτοκινητόδρομοι, επιβεβαιώνει τη σημασία των επενδύσεων αυτών για την περιφερειακή σύγκλιση, καθώς βελτιώνει την συνδεσιμότητα και διευκολύνουν την πρόσβαση σε αγορές και υπηρεσίες.

Παράλληλα, η κατανομή των δαπανών δείχνει τις περιφέρειες που κατάφεραν να αξιοποιήσουν αποτελεσματικότερα τα διαθέσιμα κονδύλια, προωθώντας τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω στοχευμένων επενδύσεων. Οι διαφορές, ωστόσο, στα επίπεδα προϋπολογισμού και δαπανών ανά θεματική προτεραιότητα, αναδεικνύουν ότι ορισμένες περιοχές έχουν καλύτερη πρόσβαση σε πόρους, γεγονός που μπορεί να ενισχύει τις ανισότητες αντί να τις μειώνει. Συνεπώς, τα συμπεράσματα αυτά υποδεικνύουν την ανάγκη για αναπροσαρμογή των επενδυτικών προγραμμάτων με στόχο την αποτελεσματικότερη στήριξη των λιγότερο αναπτυγμένων περιφερειών και την εξισορρόπηση των ευκαιριών σε όλη τη χώρα.

Η εφαρμογή της προγραμματικής περιόδου του ΕΣΠΑ και η υιοθέτηση των ευρωπαϊκών επενδυτικών κινήτρων, μέσα από την υλοποίηση των -συγχρηματοδοτούμενων από την Ευρωπαϊκή Ένωση- Πράξεων, αν και συνέβαλαν στην διαμόρφωση και υλοποίηση χιλιάδων

επενδυτικών σχεδίων από τις περιφέρειες, αφήνουν σημαντικά ερωτήματα σχετικά με την επιθυμητή κατανομή των πόρων για την περιφερειακή ανάπτυξη. Έρευνα του Ψυχάρη του 2006, αποδεικνύει ότι δεν υπάρχει εμφανής συσχέτιση μεταξύ των κατά κεφαλήν δημοσίων δαπανών και του κατά κεφαλήν εισοδήματος στους νόμους της Ελλάδος. Αυτή η ασυνέπεια αναδεικνύει την έλλειψη πολιτικής βούλησης για τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, καθώς οι δημόσιες δαπάνες φαίνεται να κατανεμήθηκαν βάσει άλλων κριτηρίων (πολιτικών, πελατειακών κ.λπ.). Επομένως, η πολιτική των δημοσίων επενδύσεων δε φαίνεται να υπηρετεί συστηματικά τη χωρική αναδιανομή πόρων από τις ανεπτυγμένες στις λιγότερες ανεπτυγμένες περιοχές.

Αυτή η κατάσταση τονίζει την ανάγκη για κοινωνικό έλεγχο στην κατανομή των πόρων μέσω προγραμματισμού. Ωστόσο, καθώς η άνιση κατανομή των πόρων επιτείνει τις ανισότητες, η Ευρωπαϊκή Ένωση ασκεί περιφερειακή πολιτική ήδη από τα πρώτα χρόνια ίδρυσής της. Δύο σημαντικοί σταθμοί στην ενίσχυση αυτής πολιτικής ήταν, αφενός οι υφιστάμενες περιφερειακές ανισότητες και, αφετέρου η σύσταση της οικονομικής νομισματικής ένωσης το 1968. Παρά τις προσπάθειες όμως οι περιφερειακές ανισότητες εξακολουθούν να υπάρχουν. Αυτό υποδεικνύει ότι η ενιαία πολιτική ενδέχεται να μην είναι επαρκής λύση για το πρόβλημα. Μία εναλλακτική προσέγγιση για την επίτευξη αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών θα μπορούσε να είναι η ανάπτυξη όλων των χωρών από μία κοινή αφετηρία. Η κατάλληλη χρήση οικονομετρικών μοντέλων, θα μπορούσε να καθορίσει το ποσό που απαιτείται για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη κάθε κράτους. Τα κεφάλαια από τις πιο αναπτυγμένες χώρες θα διατίθενται στις λιγότερο αναπτυγμένες, για να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ των μελών της ευρωπαϊκής ένωσης. Με αυτή την κοινή βάση, κάθε χώρα θα μπορούσε να αναπτύξει τον συγκριτικό της πλεονέκτημα, δημιουργώντας μία ενιαία αγορά που λειτουργεί με ίσους όρους για όλους. Σε αυτό το σενάριο ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα ήταν διαχειριστικός και συντονιστικός, ώστε να αποφευχθεί η επανεμφάνιση ανισοτήτων σε οποιοδήποτε κράτος.

Η σημερινή Ελλάδα είναι η μοναδική χώρα στην παγκόσμια οικονομική ιστορία που, ενώ είχε φτάσει σχεδόν να θεωρείται προοδευμένη οικονομία, χωρίς να μεσολαβήσει κάποιος πόλεμος ή φυσική καταστροφή, εισήλθε σε μια μακροχρόνια κρίση, η οποία (i) είχε συρρικνώσει τα εισοδήματα περισσότερο από 30%, (ii) από το 2007 μέχρι το 2023, η παραγωγική δυναμικότητα της χώρας μειώθηκε κατά 110 δις ευρώ ετησίως, και (iii) η ανεργία παρέμεινε σε ποσοστά μεγαλύτερα του 25% για χρόνια. Για να υπάρχει μία τάξη μεγέθους, το οικονομικό κραχ του 1929 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, που μέχρι πρότινος θεωρούνταν στη διεθνή βιβλιογραφία η χειρότερη οικονομική κρίση που παρατηρήθηκε ποτέ σε δυτική κοινωνία, διήρκεσε 10 χρόνια, η ύφεση δεν ξεπέρασε το 30% και παρουσίασε χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας σε σύγκριση με την ελληνική κρίση.

Για να ερμηνεύσουμε το οικονομικό παρόν της Ελλάδας, να προβλέψουμε το μέλλον της, αλλά και να αξιολογήσουμε τις ενέργειες που έγιναν κατά το παρελθόν και την περίοδο αναφοράς, θα πρέπει να σταθούμε σε μία και μοναδική μεταβλητή: την οικονομική ανάπτυξη, την οποία και προσεγγίσαμε ολοκληρωτικά. Τα περισσότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα μέχρι σήμερα οφείλονται στην αδυναμία ανάπτυξης. Από το χρέος, την ανεργία και το brain drain, μέχρι τον πληθωρισμό, τη στεγαστική κρίση και τη φτώχεια όλα θα βελτιωθούν αισθητά αν χώρα επιτύχει πραγματική ανάπτυξη. Ο σχεδιασμός των επενδυτικών κινήτρων, εθνικών ή/και ευρωπαϊκών, και η αποτελεσματική αξιοποίησή τους, είναι το κλειδί για να επιτύχει μια οικονομία πραγματική ανάπτυξη.

Η ανάπτυξη αναφέρεται στην ικανότητα μιας οικονομίας να παράγει πλούτο, δηλαδή αγαθά και υπηρεσίες, η συνολική ετήσια αξία των οποίων ονομάζεται εθνικό προϊόν, ή εθνικό εισόδημα, ή ΑΕΠ. Το ΑΕΠ αποτελεί την κεντρική μεταβλητή της μακροοικονομίας, γιατί

είναι ο μόνος αντικειμενικά μετρήσιμος τρόπος για να εκτιμήσουμε την ευημερία ενός κράτους. Σε κράτη με υψηλό ΑΕΠ οι πολίτες συνήθως απολαμβάνουν πρόσβαση σε καλύτερης ποιότητας υγεία, παιδεία, αναψυχή, και ασφάλεια και, ως εκ τούτου, επηρεάζονται λιγότερο από τα κοινωνικά προβλήματα που συνδέονται με τη φτώχεια. Ο ρυθμός ανάπτυξης μιας οικονομίας είναι η ποσοστιαία αύξηση του ΑΕΠ από το ένα έτος στο άλλο.

Στη διεθνή βιβλιογραφία και με βάση το θεωρητικό υπόβαθρο, καταγράφονται δύο διαφορετικά είδη ανάπτυξης τα οποία και προσδιορίζουν την οικονομική διάκριση που όλοι γνωρίζουμε μεταξύ ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών. Τα ανεπτυγμένα κράτη παρουσιάζουν το είδος ανάπτυξης που ονομάζεται διατηρήσιμη. Οι χώρες βρίσκονται συνεχώς κοντά στο σταθερό σημείο αξιοποίησης των παραγωγικών συντελεστών, επομένως το υλικό κεφάλαιο δεν επιφέρει σημαντικές διαφορές στην ανάπτυξή τους, αλλά η επένδυση στους παραγωγικούς συντελεστές, όπως η τεχνολογία, η κατάρτιση και ανάπτυξη δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Ως εκ τούτου, τα περιθώρια ανάπτυξης των χωρών αυτών είναι μικρά, αλλά η βελτίωση σταθερή, μόνιμη και στο διηνεκές και αυτός είναι ο λόγος που παρατηρείται σταθερή ανάπτυξη 2 – 2,5%, κάθε έτος.

Οι αναπτυσσόμενες οικονομίες, βρίσκονται μακριά από το σταθερό μέγιστο σημείο τους. Ακολουθούν έναν διαφορετικό μηχανισμό ανάπτυξης, βασίζονται στην επένδυση σε υλικό κεφάλαιο και θέλουν να επιτύχουν ανάπτυξη σύγκλισης. Οι ίδιες οι αναπτυσσόμενες οικονομίες αδυνατούν να παράξουν το απαιτούμενο για εκείνες κεφάλαιο προς επένδυση, επομένως η κύρια πηγή προέρχεται από τρίτες οικονομίες. Οι επενδύσεις, ωστόσο, δεν είναι από μόνες τους ικανές να καταστήσουν μια αναπτυσσόμενη οικονομία σε ανεπτυγμένη. Θα πρέπει να ικανοποιούνται κάποιες προϋποθέσεις όπως να παράγουν για την οικονομία ΑΕΠ, να δημιουργούν περισσότερες θέσεις εργασίας, φόρους, εισφορές, ανάπτυξη εξαγωγών και, γενικότερα, μακροχρόνιο όφελος στην οικονομία. Για αυτό οι επενδύσεις πρέπει να είναι παραγωγικές και τα κίνητρα που θεσπίζονται να αποσκοπούν να προσελκύσουν, ή και να ενθαρρύνουν, τέτοιες επενδύσεις.

Τα κίνητρα πρέπει να παρέχουν φορολογικές ελαφρύνσεις σε νέες επενδύσεις που έχουν σκοπό να βελτιώσουν την παραγωγική διαδικασία, να απλοποιούν το φορολογικό σύστημα, να περιορίζουν τη γραφειοκρατία, να δίνουν κίνητρα για τη συμμετοχή και τη μόχλευση οικονομικών πόρων από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία, να δημιουργούν πολιτική αξιοκρατία αλλά και να αναπτύσσουν επιχειρηματικά οικοσυστήματα και συστάδες που θα αξιοποιούν κοινή τεχνογνωσία, πόρους, δίκτυα συνεργατών, υποδομές κ.λπ.

Βιβλιογραφία- Αναφορές

- Αποστολόπουλος, Κ., 2010. *Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη του Αγροτικού Χώρου (Ενημερωτικό Φυλλάδιο στο πλαίσιο του μαθήματος «Εισαγωγή στη Βιώσιμη Ανάπτυξη»)*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.
- Γιαννίτσης, Τ., 1999. *Οικονομικά μετασχηματισμού και ανάπτυξης, Σημειώσεις*. Αθήνα: Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Τομέας Ανάπτυξης και Διεθνούς Οικονομικής.
- Δεληθέου, Β., 2006. *Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση – Θεσμικό Πλαίσιο – Αναπτυξιακά Προγράμματα και Παγκοσμιοποίηση*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.
- Ζιωγάνας, Χ., 2003. *Γεωργική οικονομική ανάπτυξη. Αρχές – Θεωρίες – Εφαρμογές*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζήτη.
- Κόνσολας, Ν., 1997. *Σύγχρονη Οικονομική Περιφερειακή Πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

- Μητούλα, Ρ., 2003. *Βιώσιμη Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος*. Αθήνα: Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Μητούλα, Ρ., 2006. *Βιώσιμη Περιφερειακή Ανάπτυξη στη Ευρωπαϊκή Ένωση και Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Αστικού Περιβάλλοντος*. Αθήνα: Σταμούλης, σελ. 25.
- Μητούλα, Ρ., 2023. *Βιώσιμη Οικονομική Περιφερειακή Ανάπτυξη*. Αθήνα: Κάλλιπος Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, σελ. 24.
- Μητούλα, Ρ., Αστάρα, Ό.-Ε. & Καλδής, Π., 2008. *Βιώσιμη ανάπτυξη. Έννοιες, διεθνείς και Ευρωπαϊκές διαστάσεις*. Αθήνα: Εκδόσεις Rosili, σελ. 25.
- Νόμος 4171/1961 (ΦΕΚ 93 Α' 1961). *Περί λήψεως γενικών μέτρων διά την υποβοήθησιν της αναπτύξεως της Οικονομίας της Χώρας*.
- Νόμος 289/1976 (ΦΕΚ Α'76/3.4.1976). *Περί παροχής κινήτρων δια την ανάπτυξιν παραμεθωρίων περιοχών και ρυθμίσεως συναφών θεμάτων*.
- Νόμος 1116/1981 (ΦΕΚ Α-8/14-1-1981). *Για την παροχή κινήτρων ενισχύσεως της περιφερειακής και οικονομικής αναπτύξεως της Χώρας και τη ρύθμιση συναφών θεμάτων*.
- Νόμος 1262/1982 (ΦΕΚ Α'70/16.6.1982). *Για την παροχή κινήτρων ενίσχυσης της Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης της Χώρας και τροποποίηση συναφών διατάξεων*.
- Νόμος 1892/1990 (ΦΕΚ Α'101/31.7.1990). *Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις*.
- Νόμος 2234/1994 (ΦΕΚ 42 Α' 1994). *Τροποποίηση και συμπλήρωση του Ν. 1892/1990 «Για τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη και άλλες διατάξεις»*.
- Νόμος 2601/1998 (ΦΕΚ Α'81/15.4.1998). *Ενισχύσεις ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και άλλες διατάξεις*.
- Νόμος 3299/2004 (ΦΕΚ Α'261/23.12.2004). *Κίνητρα Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη και την Περιφερειακή Σύγκλιση*.
- Νόμος 3522/2006 (ΦΕΚ Α' 276/22.12.2006). *Μεταβολές στη φορολογία εισοδήματος, απλουστεύσεις στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων και άλλες διατάξεις*.
- Νόμος 3894/2010 (ΦΕΚ Α'204/2.12.2010). *Επιτάχυνση και διαφάνεια υλοποίησης Στρατηγικών Επενδύσεων*.
- Νόμος 3908/2011 (ΦΕΚ Α' 8/01-02-2011). *Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή*.
- Νόμος 4146/2013 (ΦΕΚ Α' 90/18-04-2013). *Διαμόρφωση Φιλικού Αναπτυξιακού Περιβάλλοντος για τις Στρατηγικές και Ιδιωτικές Επενδύσεις και άλλες διατάξεις*.
- Νόμος 3389/2015 (ΦΕΚ 232/Α/22.9.2005). *Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με το Νόμο 3483/2006, ΦΕΚ Α' 169/7.8.2006)*.
- Νόμος 4386/2016 (ΦΕΚ Α'83/11.5.2016). *Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις*.
- Νόμος 4399/2016 (ΦΕΚ Α' 117 /22.6.2016). *Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας - Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις*.
- Νόμος 4412/2016 (ΦΕΚ Α 147/08.08.2016). *Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)*.
- Νόμος 4413/2016 (ΦΕΚ Α' 148/08.08.2016). *Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης Εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 94/1/28.3.2014) και άλλες διατάξεις*.
- Νόμος 4512/2018 (ΦΕΚ Α'5/17.01.2018). *Ρυθμίσεις για την εφαρμογή των Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής και άλλες διατάξεις*.

Νόμος 4549/2018 (ΦΕΚ Α' 105/14.6.2018). Διατάξεις για την ολοκλήρωση της Συμφωνίας Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων - Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2019-2022 και λοιπές διατάξεις.

Νόμος 4583/2018 (Τεύχος Α' 212/18.12.2018). Κατάργηση των διατάξεων περί μείωσης των συντάξεων, ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας 2016/97/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20^{ης} Ιανουαρίου 2016 σχετικά με τη διανομή ασφαλιστικών προϊόντων και άλλες διατάξεις.

www.opek.gr//opek/index.php?option=com_content&task=view&id=140&Itemid=57

Ψυχάρης, Γ. 2006. Η περιφερειακή κατανομή των δημοσίων επενδύσεων στην Ελλάδα (1976-2001). Επιστημονικό marketing, Μάιος. Διαθέσιμο στο: www.epistimonikomarketing.gr/article_show.php?article_id=963

Ξενόγλωσση

European Commission, Directorate-General for Competition, Duso, T., Lagrue, M., Miegielsen, S. et al., *Retrospective evaluation of the regional aid framework* – Final report, Publications Office, 2019, <https://data.europa.eu/doi/10.2763/827000>

European Commission, Directorate-General for Competition, Ypersele, T., Combes, P., *The role and effectiveness of regional investment aid – The point of view of the academic literature* – Final report, Publications Office, 2013, <https://data.europa.eu/doi/10.2763/32058>.

European Court of Auditors (ECA), 2002. Special Report 24/2021: *Performance-based financing in Cohesion policy: worthy ambitions, but obstacles remained in the 2014-2020 period*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ((ECA), 2002)

Ηλεκτρονικές Πηγές

Ευρωπαϊκή Ένωση, 2006. *Περιφερειακή πολιτική - Inforegio*. Διαθέσιμο στην: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/object/index_el.htm [Πρόσβαση: Ιούνιος 2016].

Ευρωπαϊκή Ένωση, europa.eu, 1998. Διαθέσιμο στην: http://europa.eu/index_el.htm [Πρόσβαση: Ιούνιος 2016]